

Ана
Дугаш

РЕЧ О РЕЧИ V

Ана Дугаш • РЕЧ О РЕЧИ V

Ана Дудаш
РЕЧ О РЕЧИ
V

Едиција
„Стишки књижевни круг”

Уредник
Милисав Миленковић

Насловна страна:
Цртеж: Антић Новица

Друга страна корица:
Ана Дудаш
Беба Миловановић
Антилета Живковић
У Културном центру Јагодина 2015.

АНА ДУДАШ

РЕЧ О РЕЧИ

V

Март, 2016.

ПРОМИСАОНИ НЕИМАР ПРАВЕДНОГ БИВСТВОВАЊА

Драган Драгојловић, ИЗАБРАНЕ И НОВЕ ПЕСМЕ,
издање Просвета
Београд, 2014. година

*„Сваки који се уздиже, биће понижен,
а који се понижује биће уздигнут“.*

Лука, 14, 11

У историји књижевности готово да нема песника који није био мета опакоделницима, кога нису засипале метеорске неправде свакидашњице и није подносио благе или разорне олује времена, који се није пробијао кроз тегобна таласања прошлих или садашњих историјских чињеница а да оне својим неумитним жаокама нису остављале у његовој души отиске резова. А песник? Песник макар у оковима ваздан спутаван, али увек челичен снагом небеском као изабраник Божји, са песмом у мислима, са песмом у души, храбрен и натапан надахнућима из невидљивог врела, успевао је да одолева, да искреше макар и једну једину искру која би га подстицала на богоугодни стваралачки чин. Кроз тако наметнуте опасности она би му зидала темеље издржљивости „у договору са звездама“. Отварала трагалачке путеве за увек нове подухвате и онда када би се попут праведног и искушаваног Јова нашао на самој ивици, или у самом седишту трагичних беспомоћности. Бескрајна праведност Божија, подстицала је песнику наду од посустајалости, од уништења, ма каква искушења би га спутавала, слала снагу, у његовим би мислима као шаролики свет вијорила жеља за победом, за коначним исходиштем макар кроз поезију наслућиваног и свенадно дозиваног пута.

Прилично обимна књига поетског ерудите Драгана Драгојловића, насловљена ИЗАБРАНЕ И НОВЕ ПЕСМЕ, у издању ИП Просвета, читаоцима презентује значајна

светлоказја, са обиљем богатства једног духовног простора. Презентованом поезијом надасве вредном, песник екуменским умећем читаоцу проширује видике, обогаћује лирске имагинације културе српског народа. Скоро вапајно призива на буђење праведности и истина, призива на стишавање олуја у душама огрезлим и отежалим од нељудских наума, призива да не одапињу убојите стреле које ће историјским чињеницама бележити време додајући му атрибуте апокалиптичних ужаса.

Уводном песмом насловљеном У МОЛИТВАМА, песник Драгојловић не само да „одаје“ читаоцу своја сопствена опредељења и ставове, већ га уводи у тематску суштину сабраних песама што је и најбоља препорука једне овако трајне поетске вредности:

*„Хвалим тежњу
ка савршенству,
кличим у молитвама.*

*Боже, дај један дан
без бола,
наду без кајања!*

*Боже,
када ова ноћ мине
нек Твоја звона одјекну
кроз овај самотни предео“.*

Одјекну и звона Творва, и пој херувима! Одјекну снажно и моћно дајући читаоцу излазак из видокруга до далекосежних предела где је прелазак кроз омеђене просторе лако премостив и благодаран, спознаје се да се од коначног отварају двери бесконачности.

Очигледно је да поетски израз Драгана Драгојловића зрачи родољубивим и хуманим порукама, једноставношћу израза, сакралном љубављу, зрачи и мами на „столпничко“ усмеравање које би човечанству подарило нове вредности, стаменије од ових којима се свет креће хрлећи у порочне пределе, у празнине, без поимања, без икакве стрепње какве ће бити последице. Њихови су одсеви често

усмерени на тотално замрачивање свакодневног трајања, на уништавање праведности, где на видику нема ни једног Христодула. Из опомињујућих исказа читалац одједном залази у сложеније емотивне реалности, залази у историју. Кроз тешке патње, кроз сурова времена „испија чај од раставића“. На видику само стравични ужаси чињени људском руком, само згаришта, умом човеку непојмљива, песма ЗГАРИШТА (одломак)

„Пенео,

угаљ:

бивша тела.

На огорелој руци

сат:

још куца“.

Опомиње узалуд. Апокалипсе ничу, понављају се. Докле?! Док нељуди не постану људи. Док мржња не пресакне и уместо ње у срцима не никне љубав, таласаће чемерно злокобни трени испред нашег вида у нашој реалности, а ми ћемо се све више удаљавати од Божијег спаситељског плана. Нажалост, то је наша свакодневица. Драгојловић је у сопствени стваралачки чин уткивао истине које су се дешавале на балканским просторима, на људску несрећу не само у прошлости, већ и садашњости, понављају се увек све стравичнији призори, а зар песник може о томе да ћути?! Не, песник дубоко рањиве душе бележи све, бележи трагајући за коренима злочињења, желећи да кроз песму каже, скоро вапајно крикнувши, да зарад опстанка човечанства, треба га усмеравати другим токовима, хуманијим и богоугоднијим. Обојеније и смерније од овако застрашујућих стварности. Драгојловић својим лирским појем позива људе на заједништво, на буђење љубави где би њихово време било обележено човекољубљем лирске слике саздане од лепота и наде и метафизичке синтагме са мање драматике, узвишеније и осмишљеније.

Драгојловићево неизбрисиво, зналачко и дуготрајно присуство на поетској сцени, попут Нобеловца Октавија Паза, носи печат распламсале маштовитости и виспрености у грађењу стиха. Поетска књига ЗАВИЧАЈ СМРТИ која је штампана на енглеском језику у Београду и САД 2008. године, побрала је највише оцене од књижевних критичара широм света. Књига је стигла на сајт Америчке песничке академије, па чак и у библиотеку Нобеловог комитета у Шведској. Једна од песама у књизи насловљена Г а р и р у ш е в и н е, у Америци је проглашена за најбољу песму. Цитирам прву строфу, ове надасве узвишене творевине немилосрдне стварности:

*„У селу није било
ни кућа, ни штала,
ни ограда – само гар
и рушевине.
И мртви у распадању
на тромом
зимском сунцу“.*

Све песме испеване у сажетој форми указују читаоцу на богатство језика. Оно што је битно и карактеристично за Драгојловићеву поетску форму јесте да он читаоцу нуди кристално чисте стихове саздане без сувишних речи које би отежавале исказана емотивна превирања. За разлику од многих писаца двадесетог века који залутали у лавиринте херметичких надреалиста из којих ни сами нису имали моћи и знања да пронађу пут, Драгојловићева поезија је заснована на уверењу да кроз његове исказе надахнућа теку божанске видовитости, божанска усмеравања, која не заобилазе суштину људског битисања јер су испевана јасним поетским говором.

Осим драматичних и препознатљивих догађаја на овим просторима, песник је лирским говором уобличио историјска збивања на која није могао остати нем и равнодушан.

У књизи ИЗАБРАНЕ И ДРУГЕ ПЕСМЕ, он је истицао садржаје сабране из његових претходних књига, али и новонастале поетске творевине. Тако сабране, понеки поетски кругови носе њихове наслове. Између већ реченог, то су узвишенија тематска остварења која потврђују песниково дубоко родољубље, религиозност и љубав. Пажњу читалаца привлаче песме које је песник испевао са уочљивим жаром владару Васељене. Њима видно тежи животу подређеном духовној истини, идеалима којима она зрачи. Осим благодарности коју искрено упућује Творцу, песник свесрдно моли за дароване животне токове људи да их умношћу усмеравају, да теже ка смерности, ка миру. Таква тематска опредељења дата су у краткој форми, садржински императивним зовом, јер у њима искричи примамљива тежња за јединством у микро и макро космосу, али и тежња за отварањем, за спознавањем метафизичког универзума, са разумношћу свих људских делотворења. Тако благодатне поетске слике читаоцу отварају нове димензије, ненаметљиво су поучне и богате асоцијативним истинама битисања указујући и подсећајући нас на време када смо били деценијама обневидели смутним заблудама, када су била неминовна наша посртања по тамним пределима неумља усмеравати ка Творцу, ка обожењу чије смо теодулске обавезе били занемарили потискујући их у дубину подсвести. Знано је да реч Божија разгони таму, распршује празнине у људским душама доносећи нам светлост која је итекако у данашње време неопходна не само зарад настављања традиционалних односа већ и зарад искупљења и повратка доброте и топлине у људска срца. Сасвим је извесно да ће тада сејачи зла усмеравати животне текове ка преображењу, да ће прогледати и да то неће бити само донкихотске узалудности. Бићемо свесни да ћемо тако у „себи откривати Откровења“, памтећи и клонећи се „капије смрти“, а свети Вид да пренесе Господу наше молитве за упокојење жртава, да врата Коринта буду увек затворена за падове младости, не само наших који су тамо својим телима затравњивали земљу, већ свих општељудских младости.

Сваки поетски круг у Драгојловићевој књизи, како је већ речено доноси обиље историјских чињеница страдалног српског народа, доноси на видело све Голготе кроз које је пролазио.

Лирика овог нашег великана, нашег јуридива поетске речи обојена је несаломивим човекољубљем, са оним божанским огњем који свој жар преноси из душе у душу, који вечно гори али не жеже. То је уздарје које само изабрани и смерни, дакако благочестивих душа приме са божанског издања да би ширили хуманост и љубав међу људима, да би их опомињали на опакоделне последице сваког људског сукоба.

„Благоречива је и побожност и поштење, проклета бездушност“ (приче Соломонове, гл.28), мисли ове библијске поруке требало би да се поседују, да клијају у многим људским душама, било би много мање насиља а више хлеба и разумевања међу људима.

По литерарној вредности међу поетским круговима нема осцилација, сви су саздани од истинских светлоказја са снажним интелектуалним набојем, са неуништивом умношћу, сва су права откровења за читаоца. Због свега тога Драгојловић спада у песнике српског народа чији су стихови највише и најчешће превођени на стране језике (не само поједине песме већ целе поетске књиге). Једноставност и богатство поетских слика су најбитнија одлика која попут небеског ватромета шире неодољиве поетске имагинације.

Завршила бих са последњом строфом песме Посуде алхемије (циклус НА АСТРАЛНИМ КАПИЈАМА):

*„А златно правило каже:
онај ко разуме
своја ограничења
свестан је своје снаге“.*

Септембар, 2014
Мало Црниће

ТРАЈАЊЕ ОЖИВОТВОРЕНО НЕБЕСКИМ ОГЊЕМ

Славица Пејовић: О З А Р, издање К.Љ.К. „Мајдан“
Костолац, 2014.

*„Само оно што је природно има снагу
дуго да траје“.*
Балзак

Поезија као духовни узор најчешће оживотворује, покреће у човеку дамаре животних истина, њихове оваплоћене аутентичне лепоте које се отварају попут благодарних ризница. Она је као љубав, као израз свеобухватне хуманости која је најчешће императив покренутог и обасјаног човекољубља и човечности. Ако је надахнуће последица разбуктале ватре где врхуни чулност а песник поседује култивисан поетски говор, такве вредности варнице неумитном привлачношћу а пре свега очаравајућом, неугасивом енергијом. Тим пре ако се та енергија годинама таложила да би једног трена снажно, попут вулкана у врхунцу свог зрења сјајовито бризнула простором покрећући сва чула својим сажимајућим мудростима.

Славица Пејовић је још са другом насловљеном О З А Р, нема ненаметљиво, али снажно то и доказала предочивши нам да осим надарености има и неопходно искуство. Обе њене књиге једноставношћу поетског израза, само њој својственом формом стиха, заслужују пажњу читалачке публике, заслужују да се богатство рефлексije уреже у памћење.

Поетски пој Славице Пејовић намеће се умереним разлиставањем у срцу читаоца да би га узнео до сазвучја вешто брушених слика, слика које даре озарење. Окресну читаоца мисоним порукама које не гасну, већ трају и служе за оживотворење будућих трена. Попут жишке које се у трену преобрате у светлоказје, оне отварају тајне пред животом жене, њеном судбинском путањом намећу или

прете са непремостивим препрекама. Ако жена нема моћ да угледа Аријандину нит, она целог живота трага за изласком, упорно одмотавајући клупко наде које је беконечно. Њена космичка патња се тада проширује, а лирика је та која јој ту патњу чини подношљивом а лавиринт трагања мање засташујућим:

*„Осмех
Анђела
је пут...“*
(КА АНЂЕЛУ)

Ако јој се пак тај пут не отвори, она унапред, без иједног озара „Падалица/Звезда“ постаје неуморни трагач за сазвежђима, преобраћене у вечног луталицу љубави изгубљене. Изгубљене, али никако посустале, јер је увек ослоњена на искрсло брибежиште а то прибежиште је дубоко укореењена вера, стамена и неуништива, то потврђује и стиховима у песми:

*„Ал
праскозорја
тон
и
сени
у
магли
жељне
зову...“*
Радовању...“
(МИЛОЗВУК)

Зову, и свом силином одзвањају дајући јој на знање где се налази у времену утиснута нада, где је основа одакле може и треба изнова да крене ка поетском открочењу које ће јој отворати све двери до излаза, до друге обале спаса. Јер у свој тој пустоши могу се угледати и друге дијагонале које у тами светла попут светлоказја, која јој могу дарити

нове облике сазнања којима се може наизглед непресушна жеђ освежити, утолити, снагом новог трагачког узлета напојити.

Разнолики су предели љубави, дакле, самим тим и озарја која фениксовски оживотворују успламтелост и неисцрпну опчињеност која се увек изнова понавља. И, било да су библијска или митска та озарења, она су нам дарена од Створитеља, дарна и стваралачка, са надахнућима која се у телу не могу укротити, која се морају стваралачки и плодовљем огласити, све до молитвеног смирења, све док се не нађу попут озарене ниске нанизане на хартији. Дакако, са мудрим порукама које читалац може следити, може користити као ужежена зрнца у тами, ако не за мисаоне узлете, то ће му дати излаз или макар указати на суштину коју ће временом коренити. Или, како то рече месички Нобеловац за поетску реч Октавио Паз „између ја сам и ти си/реч мост“. Увек реч-мост који нам указују на излаз, на прелазак на другу обалу, на победу над самоћом која пустоши наше лично ја, дале, коначно остваривње самог бића, ослобађање његових жеља које се претачу у речи-поруке.

На први поглед читаоцу се учини да је поетски пој Славице Пејовић, у језичкој разиграности веома тајновит. Провокативан да, јер читаоца нагони да разграђивање асоцијације на коначни резултат тога је језгровита порука, пријатељска сугестија да често обневидео на путу где се макар и једно зрнце-светлости речи, где се покреће читаво биће, да стварност постаје лепша и плодовитија поготово у песмама где преовладава духовно озарје. Такве су песме прожете оном снагом у себи, која нас зачас окрилати, која нас покреће из микро у макро космичке пределе, обогаћујући племенитошћу и хармонијом. Дакле, највреднија порука ових песама је да сваки човек треба да настоји да у себи пробуди везу са творцем да би и сам у овоземаљском жовоту угледао

*„У сјају зоре
Светионик“*

и тако омогућио што човечије истрајавање прожето плодомљем које га снагом зари, које му отвара као расковник сваку браву, које га често огрезлог у злотренима охристи, да би и сам био иницијатор или покретач продуховљења.

ПОНИРАЊЕ У МИКРОКОСМОС ЉУБАВИ

Синиша Ристић: ВЛАСНИЦИ ЗБРКЕ,
издање Нова реч плус
Пожаревац, 2015.

*“Љубав не мудрује, а када мудрује,
више није љубав”.*
Бајрон

Велики енглески романтичар који је осликавао слободан људски дух у побуди против било каквих оквира друштва, стекао је безмерни утицај на песнике како у Европи, тако и у целом свету. Дакле, та неодољивост у карактерним цртама и ставовима, често је присутна и код наших поетских стваралаца. Пркосан и неумољив лорд Бајрон постао је образац на који су се угледали српски писци романтичарског али и постмодернистичког духа. У слободи изражавања и бирања тема и данас је неодољив, многи песници поведени су тим бесконачним жариштима која у њима тињају или се разбуктавају, а она не могу бити ни временом, нити било чиме омеђена, још мање сатрвена. Дакле, та жаришта љубави не треба да се кроте, јер су она тако распламсала део универзума чије су вратнице отворене до бескрајних даљина до станишта узвишених лепота које се не могу спутавати.

Синиша Ристић, песник, прозни писац, састављач многих антологија, новинар, једном речју свестрана личност у области књижевног стваралаштва, овог се пута јавности представља са књигом поезије насловљеном ВЛАСНИЦИ ЗБРКЕ. Откуд такав наслов? И Виктор Иго је рекао „Љубав је ватрени заборав свега”, те она у души човека, у глави и срцу прави истинску олујну збрку. Тако је било од прапочетка, тако је и данас, тај празаметак је неуништив и непрекидно клија у сваком човеку оплемењујући његов унутрашњи свет. Не скрива богату емоционалност већ је богатством речи и ставова у појединим песмама разбуктава примамљивим метафорама

које овде надограђују, јачају епесникову визију додајући јој надвременске плененитости свелепота.

Тематско мотивска доминанта Синишине поетске књиге у читаоцу ствара гротескне таласе недоумица али и снажну сугестивност, поготову са уводном песмом Слава љубави, којом песник исказује кроз симболику упоређивања карактерних црта Шекспирових јунака додајући и спајајући митолошке и интимистичке слојеве стврности засноване на необичним чудесима влашке магије, која проклијава са надом да се збрка умањи да остане притајена у неком трену кад је стварност једва подношљива.

Синиша тада вешто нуди кроз филозофско поимање већ споменуте песме Слава љубави избављење, или макар кроћење узбуркане стварности. Кроз ову песму која је, може се рећи једно савршено поетско остварење које открива и најављује свако даље низање стихова кроз које просијава и врхуни узвишено казивање као надградња снажних поетских порука. Споменула бих само неодлучност и неискуство лепе и нежне девојке Офелије која симболише жртву - страдалницу која је увек уведена у сукоб са њеним емоцијама и ума који су најчешће у видном раскораку, а зар то није случај и код многих љубави у данашње време?! Кад песник залази у митолошке сфере, Сизифова узалудност и трпељивост којима је трагична жртва сопствених особина, отвара простор Танталовим мукама, као и код многих заљубљених парова који често због сопствених емоција буду стављени на распеће. Све им је на дохват руку, али им се узмиче, постаје недокучиво.

Кроз четири поетска круга: Пробуђене нити, Влашка магија, Жетва чаролија и Вене пуне барута, Синиша Ристић убедљивом трансформацијом споменутих ликова из Шекспирових дела, или пак из грчке митологије, стиховима записује ововремене обичаје, овог поднебља, који се базирају на општечовечанској слободи, на влашкој магији која одолева препрекама и увек је доминантна када се примени.

Кроз песме у овој књизи Сенише Ристић не скрива ускипеле до врења емоције које је вешто усмерио у понирање сопственог микрокосмоса доказујући поетску зрелост, а пре свега списатељски благослов и видан дар. У таквом емотивно мисаоном набоју извукао је поетске нити којима унапређује како песнички стил и језик, тако и мотивску опредељеност. Очигледно је да њима спаја светлосне нити између земље и неба, љубави и мудрости.

Када се прочита ова поетска књига Сенише Ристића, једини закључак је: српско песништво зари душу читалаца нанизаним литерарним вредностима доносећи благотвориву топлину и племените поруке које се надограђују на љубав, љубав која зари Тристана и Изолду, искрену, трајну и најблагороднију.

ПОЕЗИЈА КАО СЈЕДИНИТЕЉ ЉУДСКИХ ДУША

-Зборник „Орфеј са Дунава”-

*„Несерећа продубљује наш смисао за
пријатељство и љубав”.*

Новалис

Из древног костолачког места на ушћу реке Млаве у Дунав, више знаног као мајдана лигнита и енергетско-индустријског центра, с великим електранама, простором узлеће још једна светлосна жишка. Овог пута то је поетска књига насловљена ДУНАВСКИ ДРАГУЉИ, која поклонцима писане речи дари ниску светлоречја са богоугодним порукама које имају за циљ да допру до људског срца, оплемене га и подсети да су песници изабраници Божији којима је задатак да често скривену људску доброту пробуде, усмеривши је истински благочестивим стазама збиље. Како је поетска реч уткана у суштину људског битисања и у њему најчешће уврежена, нико не може да оповргне мишљење да је она израз свих човекових емотивних стања и да има животодарјем императивни задатак да све лепоте надвладају сваки мрачни талас који се надвија изнад света претећи му увек новим катаклизмама.

Овај зборник је резултат окупљања писца названог „Орфеј са Дунава”, која се дешавају баш на самој обали реке која свој водоток грана кроз многе државе спајајући тако људе. Жуборење мутних таласа Дунава који опомиње писце на проверену мисију, опрљи их жаром родољубља и човекољубља а пре свега истине која треба да прхне васцелим земаљским простором да би засјале спасоносне идеје преобраћајући се у сјединитељну реалност. Због љубави Христове да опстају у сваком амбису у сваком трену недодирнуте и чисте, показујући нам пут из честих недоумица и понорних дилема до оног избушеног бљеска

где се чује бруј и зов невидљивих а животодарних светла.

Ове године, после коначног пребројавања пријављених песника учествовање на поменутој манифестацији, пријављено је чак преко седамдесет учесника. Јасно је да је поетска реч онај спасоносни мост за превазилажење самоће која често пустоши како лично ја, тако и међуљудске односе. Оваква окупљања и поруке упућене са њих, отварају вратнице за дијалогом који је неопходан на ширим просторима, са светом изнад кога се шире наговештавајуће претње и деструктивни сукоби.

Уочено је, да кроз поетске поруке песника чија је песничка реч осмишљена и вишеструко асоцијативна у смилу поетске креације, одаје неслућне димензије које покрећу и афирмишу унутрашње потенцијале људског бића.

Дунав је као стожер домамио око себе многе ствараоце отварајући им своја инспиративна врела. То се углавном најјаче осети код поезије родољубивих и сакралних али и профаних тематских смислености.

Остале песме, и песме које сачињава тематски круг где се надградњу личног једноставношћу израза универзализује кроз сликовитост из призора наше свакидашњице, покадкад јако засветле мисаоношћу и меланхоличном емотивношћу.

Лирска исповест дата је кроз различите поетске форме, које често своју поруку излажу рутински, али са јасним и богатим усмеравањима. Јасно је да у нашој књижевности не недостају таленти, од оних модерног стваралачког израза па до класичног где је поетска реч осмишљена и дубоко уроњена у вишеслојност.

Зборник „Орфеј са Дунава” доноси поетска освежења са оним најплеменитијим порукама додајући духу нову димензију кроз коју врхуни љубав и зраци светлоказја.

ПУТ ДОСЕЗАЊА НЕБЕСКОГ ЦАРСТВА

„И град не потребује сунце, ни месеца да светле у њему; јер га слава Божија просветли, а жижак је његово јагње“.

Откривење Јованово 21/23

Човек као Божија творевина треба да кроз животне стазе ходи праведан и смеран да би увек био прожет благодарним светлом и досезао духовне видике космичких трептаја у овоземаљској скучености где опхрван празнинама протиче временом савладава га остављајући у њему трага. Зарад тог трага мора да има на уму како је то рекао свети Максим Исповедник „Знање без подвига је ништа“.

Од искона велики патници, били су најчешће и велики умници, следећи заповести Божије творили су свеколика угодна добра. Таква делања кроз благородне творевине уносили су их у свевидела Годподња отварајући им наизглед неотвориве двери, учвршћивала стабла живота, гранала их темељима. Свакако, у основи поверене мисије неопходна је љубав, лепота и доброта узорног духовног узнесења. Надградња таквог духовног блага са испољеним стваралачким чином, оне изабране, уводи до парнасовских висина, до сједињавања са универзумом.

Славица Пејовић са својим претходним поетским надахнућима, изнедрила је за поклонице поетских озарења две књиге насловљене Елегија без одговора (2013) и Озар (2014). Њима исказује разуђену трагалачку радозналост о неумитном споју васељене и овоземаљског човековог трајања, са видним настојањем да удахне, да продуктиви сваки човеков трен.

Изражена недоумица у проналажењу правога пута из претходних књига, са трећом поетском творевином, са њених страница као светлокази светле јасна и недвосмислена опредељења. Из њих пршти озар једног благодарног бивствовања. Њен дар да одгонета

суштаствене дарове истине сада је дефинисан спознајом да човекова потреба за Богом намеће се као неопходност а она пак замењује његову перманентну потрагу и потребу за смислом. Спознаје се где он обитава и јасно је да је алфа и омега, почетак и крај. Та спознаја се уврежава у душе верујућих потврђујући да нам је све што нас окружује, шта нам се даје, што бивствује, дар је Божији.

Отров који просипа звезда Пелин, покајницима не може да науди, он на њих не делује разарајуће. Они су заштићени, њима се све двери отварају, они су досегли откривење истине јер негују у себи апсолутну посвећеност Исусу Христу, и све више постају Христодули.

Поетеса Славица Пејовић за цитат у увод поетске збирке, одабрала је мото из Јовановог Откривења, који јој служи за поетски пој, за његов адекватан садржај и само њој својствену форму стиха. Њиме она сведочи о дару спознаје, о ишчекивању и љубави према Христу. Она непрекидно са нанизаним стиховима бди, особеним поетским говором истиче њену приврженост и искрену захвалност на њеном усмерењу јер зна да се небеско царство – Нови Јерусалим, приближава, да ће преко његовог прага уздигнутих глава прелазити праведни и боголики Теодули.

Њено цело поетско казивање нарочито истиче питања, озарења и оно најбитније откривање суштине људског битисања. Круна свих поетских поја је наглашена кроз мудре и веште поруке за буђење духовности и буђење спознаје да је све Божијом вољом предодређено, да се ништа не може добити без пружене руке нашег Господа, као и нашег безусловног и безграничног посвећивања у овоземаљском трајању отеловљено у рељефу човекове душе.

Поетеса не обмањује чула читаоца, већ у њихове дубине утиска дрво живота које се увек грана ка успону духовне садржине, оне која је заснована на човекољубљу и саборности. При томе су њене рефлексije снажно обогаћене сугестивним светилним порукама, дакле љубављу, у комуникацији ретко употребљавају, има чак и лепих кованица које дају вишесмисленост њеном

казивању, које ублажују ударе свакидашњице кроз које прохујавају акорди космичке музике, оплемењују наше бивство указујући на поетесину моћ надахнутих креација.

Славица Пејовић са својом поезијом итекако проширује наше духовне видике те с пуним првом тврдим да се она изборила за своју челну позицију у намноженим стваралачким исказима и њиховим богоугодним вредностима.

СВЕТЛОТВОРНА САЗВУЧЈА

- Верослава Малешевић -

*„Обуците се у новог човека, сазданог по
Богу у праведности и светости истине“.*

Посл.Ефесцима 4/24

Човеково битисање у свакодневици живота, уколико му је подарена стваралачка креативност, коју Бог дари само изабранима, усаглашава животне, често пута незаустављиве разуђене димензије. Његов иманентан дар постаје покретачка сила за непрекидним трагањем. Та сила му удахњује мисли и жеље да увек доминира добро над злим, и њему постаје превасходно битна светлост истине. Он осећа њену моћ. Не заустављајући се у трагачком подухвату подједнако храбро подноси патњу и бол, свестан да са исходом потенцијалних способности кроз стваралачки чин, са песничким сликама, може да пружи не само одговор животу, већ и отпор да буде усмерен наметаним тамним путевима безнађа, разних пошаста и социјалним деформацијама, чији је крајњи исход у рефлектовању тоталног пада људскости.

Верослава Малешевић, аутор неколико прозних творевина и добро знана и по успешном поетском поју, по свестраности испољавања подареног надахнућа, а како је то рекао Горки „Човек све може само ако хоће“, овог пута одлучно се решила да се јавности обрати једном, видно надахнутом лирском творевином која ће посебно поклонике поетске речи обрадовати. Књигу је насловила ПОТРАГА ЗА КОНАЧИШТЕМ. Сам наслов носи вишеструко значење, а што је, верујем, поетеса и имала циљ. Потрага која нема краја, која се увек изнова наметне сваком ко има склоности, ко има видних потенцијала за стваралачке творевине којима обogaђује човеково трајање, којима додаје још једну димензију животу, које воде до фокуса светлости.

Светлотворна сазвучја са бескрајним асоцијацијама на које сваки читалац може да надовезује разнолике спознаје, а што зависи од његове личне креативности, од пажљивог ишчитавања нанизаних порука на које нас списатељица ненаметљиво, али сугестивно и зналачки упућује трагајући и сама за сопственим конацима. За мирни предах растерећен свакодневним трзавицама и обавезама.

Седам поетских кругова (библијски број) у овој књизи складно су повезани у емотивној и мисаоној целини. Песникиња искреном лирском евокацијом оживљава свеколике тренутке из којих је желела да побегне, или тренутке које је желела да стихом ублажи и оснажи, да им подари благочестивост трајања.

У првом циклусу Гласови осаме, уводном песмом Самоћа, потврђује Фројдову мисао „да срећан човек не пише песме“, а што су потврдили многи лирски ствараоци, интерпретатори чудејстава износећи унутрашње ерупције уобличене у песничке бисере.

Верослава као и многи ствараоци лирског изјашњавања који су окружени мноштвом људи племенитих особина и оних које те врлине не красе, неумитно осети „загрљај самоће“ са жељом да у њему предахне скупљајући ону исцелитељску сликовитост и муњевита озарења надахнућа.

Поетеса попут вредне ткање неуморно истражује спреге етичког и моралног трагајући и питајући се:

*„Како ћу песму у мраку изаткати,
када се замршено клупко снова
низ небески свод откотрљало
и бућнуло у слузаву мочвару незнаћа?“*

Налази она снагу да мрак надмудри, да га надјача, налази излаз да размрси Гордијев чвор јер јој је љубав темељ опстајања и личном виспреношћу уме спретно да изатка „песму схохватицу“ која је као звезда Северњача води до жељеног циља да с лакоћом излази из лавиринта стекавши ноћишта за предах.

Други поетски круг Из мог молитвеника из кога сугестивно прокласава ИСТИНА, и стиховима зари чисте душе којима доказује себи и другима, делотворивост огња овог пута као симбола светости „у вечном боју добра и зла“. Зло је моћно, али није коначно, нити апсолутно, добротом и добрим мислима кроз делотворења, злу се могу зауставити оштре пипке. Небески закон га увек надјачава јер све уводи у једну хармонију подаривши човеку спасење:

*„Све оно што се распе у прах,
отелотвори се у свет, птицу
или старонову посуду Божју“.*

Попут птице феникс, из пепела се створи нада, створи нови живот, као суштаствена неопходност обнављања и трајања, не заборављајући дијахронску нит времена којом смо повезани у јединство са Творцем. Песникиња успешно кроз стихове овог поетског круга проналази ту припадност опомињујући читаоца да зарад његовог добра треба да је осети, треба да је следи супротстављајући се увек вребајућим празнинама које као алин зјап чекају свој плен.

У поетском кругу Песник и песме, сваки читалац-песник препознаје сопствене немире, бунтовна немирења, сопствену изгубљеност у космосу и унутрашње ерупције из којих настају поетска казивања. Недоумице и питања која чине ову беспутност али и подстрек за оживљавање смислености, укалемљене су у сваком песнику. Прометејске ватре никада им нису на измаку. Распламсавају се и букте, како у радости тако и у тренима беспомоћности:

*„А ти тужиш, прах узвишен сејући.
Жедан лепоте, налазиш лепоту,
свуда где поглед бацаш.
А бацаш га где стигнеш.
Гладан правде, пламен истине бљујеш
кукуту испијајући.
И васкрсаваш увек“.*

Бескрајна приврженост патњи, бескрајно је у песнику увржена. Она му је издан надахнућа.

Поетски круг насловљен Препознавање обилује визионарским изливима особеног поетског поја са еруптивним слутњама и повремено алегоричним упоређењима стварности у којој живимо. Овај круг поетесу Верославу одаје као ствараоца изузетно виспрених способности и уздиже је из микро у макро космичке пределе. Истакла бих песму Време и Око, како песникиња каже „у око може да стане душа цела“ са бескрајним човековим дилемама које му чуђењем и разним питањима често испуњавају тегобни трени. Необична сугестивност танане осећајности, та довитљивост додаје песникињином поју још један успон, још већу прагматичност у вредновању.

Дакле, када смо песникињу упознали, када смо одгонетнули њене унутрашње пориве, јер шта је порука ако не њено грчевито трагање за истином, са жељом да се допре до њене сржи, да се човек преобрати и снагом понирања у сопствено ЈА, буде оличење добротворивог делателника сазданог по божанском лику.

Са циклусом Призиви поетеса наставља потврђивања порука из претходних поетских кругова у којима искричи чулност као продужетак разбукталих песникињиних ватрених мисли, духовног одредења извирућег из самих порива личности, из љубави:

*„Ако ти се увучем у мисао,
да ли ћеш дозволити
да провирим у ризницу душе твоје,
или ћеш двери затворити?“*

Недоумице и стрепње, али у трагањима се мора истрајавати, не дозволити да се сагори у тежњама ка лепоти која може да се и песмом зове.

Како је Ф.Гарсија Лорка чезнуо и осећао гетеовску жудњу за светлошћу, тако поетеса Верослава Малешевих кроз песму Алхамбра, уводи читаоца израженим поетским сликама у раскошну краљевску палату у Гранади, не

пропуштајући да истакне идентична обнављања у животима песника, те скромно констатује:

*„ ... звезде и ја стојимо посматрајући твоју лепоту
из вртова где расту уздаси уместо нарова и наранџи“*

Поетеса песмом насловљеном Орфеј и Еуридика, залази у митске пределе. Орфеј, син Калиопе, (једне од девет муза, заштитнице епског песништва, филозофије и реторике) улази у „срце Хада“, да из таме избави своју љубљену. Поетеса је песму испевала врло занимљиво, суптилним појем и спретно укомпоновала сваки детаљ те надземаљске љубави.

Скаске као шести поетски круг садржи тематски разнородне мотиве, свака песма – једна прича, понегде са елементима натприродног, понегде изванредна персонификација са знацима људског понашања, бурне и трагичне судбине људи. Ововремене муке људског рода које су могле бити избегнуте да није билко намножених крвожедника да није било оних који су бистре воде ових предела мутили и тако товарили, наносили застрашујуће злопатништво на човека, отварајући непроболне ране. Толико се пошести наталожило по нашим просторима, по нашим душама, да ни анђели Божији изасланици који бдију над сваким човеком, који су наши чувари, нису могли да нам помогну. Нису, јер много је злоумља проклијавало по душама људским. Постајали смо све више опакоделни, незајажљиви у уништавању свега људског, многих живота, а што је најболније многих младости. Љубав је у човечанству на издисају, све се више разлаже а вукови одасвуд вребају свој плен, гладни и незасити. Песникиња има у овом циклусу неколико изузетних песама: Жижак, Вода, Кљасти анђели, Анђели... Мало је људи који „милују крила анђелима“ а превише је оних који „анђелима чупају крила“, човекољубље нестаје, хришћанске врлине се затиру а смртни греси гомилају.

Част и нечаст седми циклус у поетској књизи почиње са песмом Видовданска – распеће српске младости и традиције на пределима Косова и Метохије:

*„Можда ће тако мученици наши,
реприза смрти излећи голуба, родити срну,
поново изнедрити част, слободу
и заборављени понос роду свом.“*

Кад у (не)човеку проговори лудило и похлепа, Голготама никад краја. Нижу се борбе на Церу, Колубари... Изнова се осилили намножени Арнаути, газе како нашу прадедовску земљу, тако и душе младости наших, затиру. Готово да нема песника који се није запитао: Докле?! Поетеса Верослава попут тих многих осећа до које су мере ишчилиле људске хуманости, затрле традиционалне компоненте људскости, човечанство тоне у најдубље вирове таме. Она осећа брижности, прекор и последњу опомену Свевишњег:

*„Како лека наћи
за расколнике?
Како излечити народ мој,
пита се Свевишњи.
Ако у мене не гледају
зар се не застиде костију
по којима газе?“*

Суштина поетских порука ауторке Верославе Малешевић, може се схватити као и последња опомена за опстанак хармоније у човеку, трагање за миром, вапај за повратак Богу, за повратак сакралне љубави, да злоделателници занавек законаче! Она из све снаге призива повратку духовних акумулација које се оваплоћују у племенитост, која је увек чувар праведности и истине, да би завитлани вихор недела утихнуо занавек, а ми сви постали Боголики и смерни чувари традиционалних корена.

МОЋ ПОЕТСКЕ РЕЧИ

Раша Перић: БРОЈАНИЦЕ, издање РАШКА Рашина
књижевна авлија, издање аутора Петровац на Млави 2015.

*„Научили со да летимо ваздухом као птице, у води
пливамо као рибе, једино нам остаје да у земаљском
животу научимо да живимо као људи“.*
Бернард Шо

Од Бога надахнут животворном силом, Раша Перић из дана у дан, већ деценијама остварује поверену мисију у овоземаљском битисању дарујући поклонцима писане речи духовне узлете у узвишеније и доличне људске пределе, у којима чисто и безметежно богосветли суштина и оригиналност једног особеног поетског израза, својствена овом ерудити обogaћена необичним кованицама које својим ненаметљивим брујем указују на једног искуственог лиричара.

Моћ поетске речи, моћ порука које Раша Перић кроз свој пој множи, подстиче духовно буђење хришћана, усмерава их да ходе стазама Православља и Светосавља, неумитно ослоњени на корене својих предака који су и поред непрекидних олујних таласања, зарад спасења увек истрајавали, опстајали уз Исуса Христа, као богосветлог светилника који им је сопственим примером указивао на праведне путе отклањајући испред њиховог вида наметнуте странпутице и њихову повремену обневиделост.

Раша Перић кроз подарене нам стихове у поетској књизи насловљеној БРОЈАНИЦЕ не одступа од духовних вредности и јасним порукама отклања таласе нагомиланог мрака који су се утискали у људске душе. Непутевима их упућивали, замрачивали хришћанске врлине омамљивали лажним вредностима. Он је то својим поетским оглашавањем које је веома често, ненаметљиво, а што је веома битно, постојано и убедљиво доказивао не уважавајући наметане забране, не посустајући испред

оштрих резова свакидашњице. Видно је у свим стиховима његово опредељење, не само у овој књизи већ и у свим претходним које нам је даривао.

Безнађа и беспутности који су одасвуд вребали човека, спутавали га и онемогућавали да у животном трајању буду ослонац они најјачи духовни изданци који несебично чувају православно биће, да би суштина човековог постојања, пре свега она кључна, дакле љубав и смисао постојања биле увек на првом месту, оне у лирским порукама Раше Перића доминирају. Истински се укорењују у мисли пажљивог читаоца усмеравајући га ка часним и дубоким песниковим убеђењима, у себи их зацртавају да би их следили развијајући и ширећи доброту и несебичну наклоност истинским вредностима.

Први поетски круг БОКОР или Животна бројаница, посвећен је супрузи Верици Милошевић као покретачкој снази кроз њихов заједнички пут што:

„зракама / умножава / уврх кога / цветна су Небеса / и Светворац / у живом Бескрају“ / . Јер као његова сапутница, она је и Животница али и Бокорно пролеће и Родно лето са неминовном Јесењом гозбом и Смирајем Зимским који:

„води / у Велику тајну / што се чита / само с Небснине“.../

Како данас живимо у времену бурних догађања, у погубном отуђењу човека од човека, зарад спасоносне спознаје песник Раша нас подсећа на враћање у времена која су обележена расчовечењем и издајама, која су водила до распећа:

„У бистрику суза / ко светлосно зрно / у Христовом оку / што земаљски људац / пакленицу сазда / без Бога дугоку“... /

Раша Перић нам несебично поручује да је поезија та која има моћ (и не свемоћ) да нас сједини у сабратство, да нам подстиче један безгрешнији и савршенији ход кроз живот у чијем је току и смирење изнад страсти, изнад материјалних богатстава.

Мотивско и тематско обиље саздано у овој поетској књизи уверава нас да попут човека са бројаницом у руци

који трага за смирењем, поетска реч има исту смислену моћ:

„где се Творац / са Песником дичи / и пушта га / у пределе своје“/.

Да је песник током свих ових времена, деценијама прохујалих, имао било какве сумње у то, не би опстајао, не би сачувао стваралачко биће:

„оно зарно / оно светлоносно / које сваку / семенку васкрсне / из које се / и Син гласи Богом“/.

Кроз поезију саздану у овој књизи, кроз мноштво поетских кругова Раша Перић нам дари не само светлоказне метафоре већ и јасни наговештај да стварност својих духовних бића чувамо од зјала алиног, пре свега вером у моћ поетске речи да би били ојачани сваком искушењу да се одупиремо

На крају овоземаљске стазе, до васкрснућа:

„из тамњана дим / ка теби пенуша / оче, буди с њим / у њему је—душа /.

(песма СВЕТИ ТАМЊАН)

НА ИЗВОРИШТУ ЖИВОТОДАРЈА

*„Језик је кључ цивилизације;
језик скида ланце с народа“.*

Габријела Мистрал

Као Габријела Мистрал велика чилеанска песникиња, дипломата, добитник Нобелове награде за књижевност и неуморна у својим путовањима, која је писала изражајном медитативном нотом и дубоком љубављу према природи, тако и многобројни писци, учесници већ треће песничке манифестације „Орфеј на Дунаву“ која се одржава у Костолцу, облагорођених мисли даре своја надахнућа личних сублимативних творевина заљубљеницима лирских узлета. Посматрано појединачно, кроз субјективан пој, различит по форми, али са изразитом утемеленошћу преносе своје имагинације са јединственом поруком везаном за најплеменитија осећања човекове душе. Тим чином, таквим искреним исповедањем они лече и истребљују разарајуће зло које се, хтели ми то или не, утиска у наше мисли, таласа у њима попут усковитланих таласа Дунава, који како и сам назив ове поетске манифестације бива снажан извор надахнућа, богато извориште за оглашавање оних изабраних.

Из године, у годину, број песника који желе да своје снове, макар то био само привид, преобрате у стварност, али и једно благородно дружење, ту на самој обали Дунава, знатно се повећава. Кроз њихове поетске творевине прште муњевитом брзином мисли по белини хартије као просеви, само са једном уочљивом жељом да се досегну двери недосегнутих хоризоната, о којима се у тишини завичајних предела само сања, само наслућује. Овде, међусобно се прожимајући облагорођују нове спознаје, сугестивно даре читаоцима јединствену духовну надградњу, духовно благо које свакако на том путу зрачи љубављу усредсређујући на племенитост, множећи хумане пориве као један сегмент стваралачког чина.

Дакако, све је то по Божијем промислу где се намеће једно дародарно, незаобилазно оличење да се живи духовним животом, корисним и незустављивим чуварем за опстанак у читавом, сукобима усковитланом свету у коме су већ давно окрњене људскости. Та намера врхуни у међусобном преламању изговорених речи чије изобиље указује на талентованост а која је снажан мотив да се не прегибамо, да никада не устукнемо пред великим народима, јер ми јесмо велики онолико колико смо духовно јаки, колико смо одлучни али и достојни да бранимо изговорену реч. У нама пламти бесконачно жариште, неугасиво, неуништиво, нити било чиме ограничено а то је љубав. Љубав према вери, према ближњима и према сваком живом бићу. Дакле, то је та снага са којом истрајавамо, са којом одолевамо свакој апокалиптичној немани, сваком ограничавању или спутавању. То је и тема такоређи свих поетских творевина у овом Зборнику који нам дари костолачко дружење уз часопис „Мајдан“ и ентузијаста окупљених око њега. Симбиоза духа и природних окружења а као надградња дар од Творца да се све то јасно угледа, да усплами љубав у човеку уз незаобилазно залагање на организовању неуморних носиоца задатака на челу са књижевницом Славицом Пејовић.

Када се песници нађу у неком застрашујућем безизлазу који је најчешће неумитан, немају могућност као Тезеј да нађу излаз из лавиринта без Аријадниног клупка које би се одмотавало и чија би их нит из њега извела. Они, прожети болом, или еуфоричним тренуцима, налазе спас у поетском оглашавању. Стихотворевинама они се ослобађају од узаврелих емоција, или их бар ублажавају. По броју сабраних песника на овим скуповима, много нас има. Безнадних тренутака који доминирају у овом времену много је, тврдња песникиње Силвије Плат да без бола и патње нема поезије, обистињује се. Нажалост, или за утеху умноженог стваралачког чина.

Зборник „Орфеј на Дунаву“, по својој суштини и тематској садржини упечатљив је, првенствено због снажних лирских исказа неспутаних и искрених

емотивних таласања. Збирком доминирају песме писане једноставним исказом, рефлексивне и песме филозофског ентузијазма. Оно што је најбитније и што се одмах уочи, код неких песника у њиховом сугестивном поју, то је један снажан набој моралног исказивања датог кроз убедљиве етичке поруке које су у овом времену ретке. Готово да нема песника који није виспрен да у читаоцу разбукта љубав према природним лепотама, према родној груди... Посматрано са аспекта генерацијског вредновања, има доста порука млађих писаца који најављују да долази време када ће у душама цветним васкрсавати светлине освежења и свељудска ојачања. Њихова инспиративна изворишта, засигурно, биће љубав и усхит, лепота природе, оне ће бити светлишта њихових размишљања и делања. Резултати свега биће у успону јер ће их покретати она космотворна сила која ће нудити само духовну чистоту. Тако ће стваралачки потенцијали бити бодрени и уважавани, а кроз њихове поруке шириће се светила чистог и сагрешењима непомућеног, омамњујућег и зарног светла.

ПЛОДВИ ЗАЈЕДНИШТВА

Драгица Шредер: ЗАЈЕДНО у Хилдену, издање „Мајдан”
Костолац, 2015.

*„Живети за друге није само закон
дужности него и закон среће”.*
Пруст

Човек се добрим делима брани од летаргијске беспомоћности, дакле, свесно и на веома суптилан начин утиска се у незаборав. Стешњен у времену, што више добрих дела оставља иза себе, то неумитно уздиже читаве слапове светилних зрака успона остављајући увек наметане, скоро незауостављиве таласе празнина на животним стазама. Сопственим делима он их замрачује, отиска у пределе где не могу никоме наудити. Где се претварају у ништавило, без могућности да направе пустош у људским душама. Прожет врлинама, он духовно обогаћује себе и друге. Чини да живот буде преобраћен на стазе божанског надахнућа, уздиже га сваком алвеолом. Бодри и себе и друге на буђење снаге у проналажењу суштине опстајања. Упркос свим бесмисленим стазама које време намеће, које се наизглед не могу превазићи.

Драгица Шредер, песникиња и књижевни преводилац, својим резултатима рада за последње три деценије, доказала је да је доследна свим горе набројаним врлинама које је неуморно окрећу. Јер, када неко као она посвети сваки свој тренутак да обогати корисним стваралачким чином животе људи, може се са сигурношћу тврдити да у потпуности испуњава поверење које јој је Божијим промислом подарено. Користан и вредан ефекат рада не може остати незапажен, духовна снага коју поседује струји са сваке странице из утиснутих речи, светли.

Континуитет стваралачких опуса Драгице Шредер неуморним радом и штампањем безбројних књига (чак преко тридесет) доказује њену приврженост и оданост а пре свега доследност овоземаљског бивствовања, и испуњавања поверене мисије.

У књизи коју је насловила ЗАЈЕДНО у Хилдену, сабрана су дела више аутора више националности који живе, или се сваке године у Културном центру у Хилдену (што је већ постала традиција) окупљају размењујући своја племенита одредења, кроз своје хумане поруке упућују човечанству вишедимензионалне духовне вредности. Несебично и са радошћу доброделателника. Била сам лично гост једног таквог окупљања, где је осим градоначелника Културног центра Хилдена, било присутно много званица из разних крајева. Импресивни тренуци који су се урезали у сећање. Оно по чему је јединствена и вредна ова књга је што су у њој сабрани осим других литерарних стваралаца и ствараоци - добитници књижевне награде „Кочићево перо”. То су: Драгица Шредер, Вјекослав Вукадин, Љиљана-Лили Лукић, Лазар Дашић, Радојка Сцхолтен. Игњатије Слијепчевић, Костадинка Ђорђејска, Игор Ремс Здравко Лабурдић, Медиса Слипац, Милорад Павловић, Даница Наин-Рудовић Љубиша Симић, Раде Адамовић, Милена Миле Рудеж, Александар Милошевић, Никола Вуколин, Пантелија Дудић...

Драгица Шредер, као врсни и дугогодишњи књижевни преводилац на српски са немачког и обратно, и овог пута пријатно је изненадила благодарјем надахнуте писце. Надам се да ће то и убудуће чинити, јер за њу нема предах, па самим тим и застоја у даривњу преведених књига.

На страницама књиге ЗАЈЕДНО у Хилдену, светле вешто изабране лирске песме, прозна казивања (углавном у форми кратких прича). Драгица је то урадила стручно, водећи рачуна да изворишта надахнућа буду тематски што разуђенија, вишеслојнија по форми, као и по садржају. Има ствараоца који се оглашавају са егзистенцијалним садржајем, родољубивим, духовним... Пошто странице књиге садрже ауторе више националности, што је свакако једна од битних вредности ове књиге, са чиме су приказане више националних култура и традиција народа чија су одредења утемељена на њиховим извориштима, те је духовна вредност и усмереност формирана на аутентичним вредностима. То је свакако још једно обележје које чини

ову антологију суштински одређену и даје јој интонацију стваралачког чина предела у којима су сами ствараоци стасавали. Поред тог обележја свакако је и време настајања придодало важне компоненте стваралачког узнесења, јер се оно није могло заобићи. Хетерогенст по обликовању тематских садржаја уочљива је и доминантна, без обзира на различитост поднебља и спод којих су настајали.

Оно што је најбитније за изабране литерарне ствараоце и саму читалачку публику којој се презентују, је порука коју скоро сваки аутор доноси: љубав и мир међу људима! Томо где нема ових врлина, то ствараоци добро знају, доминира претња за губљење човечности у човеку, претња за уништење свих вредности које су вековима градили али, на крају као поента истиче се, упућује се на акценат да умност надвладава узавреле страсти које могу проузроковати негативне последице.

Драгоценим избором сабраних лирских и прозних текстова Драгица Шредер је сачинила значајан искорак за очување и ширење хуманих порука које су у данашње време неопходне. У скоро свим прилозима очигледна је духовна опсервација која је изнад световне што је једна од вредносних нота које читаоца прожима и онда када књигу више не држи отвореном испред свог вида, јер се њене поруке преливају у мисли где трају, где таласају људском топлином да би га усмеравале да је присуство будног ока Емануела присутно. Бог с нама!

Љубиша Симић, Ана Дудаш, Љубица Стевановић, Драгица Шредер, Зорица Стојановић, Ратко Стојановић, у Центру за културу Јасгодина на промоцији књиге Драгице Шредер, 2015. год.

ЉУБАВ КАО НЕПРЕСУШНИ ИЗДАН НАДАХНУЋА

(Драгица Шредер)

*„Испред свега треба поставити дужност
а у други ред плод којим се њоме постиже.“
Конфучије*

Одмах на почетку надовезујем своја размишљања о новој књизи Драгице Шредер, на максимуму кинеског филозофа познатог по својој етичкој доктрини у којој је основна црта хуманост а на чијим темељима пре свега обитава сакрална љубав. Ако у себи носимо макар зрнце светлости које неуморно подстиче најплеменитије људско осећање, ми имамо моћ да угледамо и да убирамо њене плодове.

Неуморна у литерарном стваралачком чину ДРАГИЦА ШРЕДЕР, подједнако добро знана међу заљубљеницима писане речи као писац и преводилац са немачког на српски и обрнуто, без престанка нас изненађује увек са новом, увек са занимљивом прозном или поетском књигом, корисном не само за читаоце, већ више због међусобног прожимања двеју различитих култура. Особена и посебна вредност таквих књига је непроцењива, то је као Аријаднина нит која нам помаже да се не губимо у вртлозима простора, већ да читајући развијамо и спознајемо праве вредности без обзира на просторну удаљеност, да се фокусирамо на буђење духовних вредности. То је као посебна стетлост која обасјава наше душе која нам омогућава да нас што мање тама прожима.

Драгица Шредер овог пута представља читаоцима књигу прозно-поетску ЧУДНОВАТИ ПУТЕВИ ЉУБАВИ коју сачињава група писаца позната по њеном истанчаном избору, при чему, сигурна сам, да се руководила познатом Дантеовом максимом: „Љубав! Та реч ми звучи тако чудесно да мислим да, све што извире из љубави мора бити исто тако чудесно.

Књига почиње са уводном песмом о љубави, да би потом следиле и друге творевине поетске или прозне које свака на свој начин истичу да је љубав дародарна светлост која уме у неким тренуцима да буде оденута у огртач таме, да нас њиме отежа и сурвава у њено гротло веома често до самог уништења.

АНКА ГОРЈАНАЦ, кратком причом ТРИДЕСЕТ СЕДАМ, опомиње и упозорава људе да у комуницирању са другим људима не буду само површни јер такав став често може довести до трагичних исхода одакле нема повратка, нема могућности да се та површност исправи. Главни мото је хуманост и људскост као императив да би се спречило зло, да не дође до трагичних исхода.

БАЈА ЦАКОВИЋ, песмом НА ГРОБЉУ, не прихвата када се нама блиски људи преселе из овоземаљског живота, да они и коначно одлазе. Не, они су ту, трају у нама... Песма је веома дирљива и препуна емотивног набоја тврдећи да смо ми са њима и на јави и у нашим сновима. У песми ДОЛАЗИЛО ШАРЧЕ, нема граница између снова и јаве јер су они прожети подједнаким космичким изазовима, или како писац каже „жаром”...

БУЛАЈИЋ ЉИЉАНА, представљена је са интересантном причом ДУПЛА ГОДИШЊИЦА. Прича је писана лаким и јасним стилем, а надградња личног истиче да је она склона да анализира егзистенцијалне ситуације кроз које читаоцу наговештава развој радње и упућује га да се лако поистовети са нарацијом. Занимљива прича о савременој свакидашњици кроз коју многи плутају. читаоцу је јасно да списатељица одлично влада српским језиком те су у причи коришћене туђице сувишне.

ДРАГИЦА ШРЕДЕР, по стилу приповедања, читаоцу је одмах јасно да је склона лирском исказивању, на шта упућује и сам наслов приче ТАЈАНСТВЕНИ СВЕТ ТАМНИХ СЕНКИ који буди разноврсне асоцијације. Плени прелепом дескрипцијом природе и узбудљивошћу пејсажа. Искричавост емотивних превирања главне јунакиње Марије читаоцу намећу јачину доживљаја и буде радозналост. Склоност ка хазардним играма Марија није

могла да контролише, жеља за њима је расла а ОНА је била све немоћнија да је обузда и ако је била свесна да је она вуче у понорне пределе. Зависност за коцкањем бацила је у безизлаз али само до тренутка док није срела „њега” и док није осетила рађање љубави. Љубав је пресудила њеној опсесији, она јој је помогла да је се ослободи.

ГОРАН ТАДИЋ, са две песме ПИШЕ МИ СЕ НЕШТО НЕЖНО и ВЕЧЕРАС, он пева о отимању од пролазности а његова снага има дубоки смисао у љубави. Љубав чини животне токове испуњене надом у осећање трајности (макар привидне), свакако док се не изгубе илузије, док се не зађе у пределе смираја испред којих се микрокосмос заблуда респршује. Тада се постаје свестан збиље а љубав се преноси на потомство где нема места за суновратну енергију.

ХЕЛГА ХЕЛНВЕИН, у причи СУНЦЕ, МОРЕ И ЉУБАВ, на једноставан начин забележила је једну краткотрајну љубав, сан једног леговања, остао је само сан. Између двоје младих који су се сусрели простор је учинио своје, раширио је плашт заборава и пре него што је ветар избрисао њихове стопе по морској обали. Они су остали без моћи да се отму пролазности, да се један бурни сусрет претвори у трајност.

ИНА МАРИЈА ОД ЕТИНГСХАУЗЕНА, редовно води кореспонденцију са пријатељицом. Литерарно вредно писмо насловила је НАЈДРАЖА Књижевник Хенри Милер дакако је утицао на начин изражавања у комуникацији две пријатељице. Та писма нису само дескриптивни разговори, који умеју да отварају празнине, већ имају вредност више. То је философско поимање једног испуњеног битисања где нема места тим празнинама чији нас вирови често гутају. Мисаона енергија савладава наметнута растојања дајући нама читаоцима благородне тренутке, открива духовна врела личности.

ЈАН МИХАЕЛИС, причу насловљену ШЕХЕРЕЗАДА ОД АЈЕРБЕРГА, исписао је, има се утисак у једном даху, баш као што се чита. Инспиративно врело вероватно је усковитлало његове мисли дарујући му занимљив стил

и тему приповедања, где се преплићу западњачки и оријентални обичаји, различита поимања двеју моралних вредности. Допадљив спој. Јаке емоције које због амбијента у који је смештена прича, повремено утихну скоро до угаснућа, да би се затим необуздано, свом жестином жара огласиле. Писац, ненаметљиво потенцира атмосферу амбијента где жудња за лаким стицањем новца отвара лажне вредности.

ЈУТА ШТИХНОТ, кратку причу ЛЈУБАВ ПРЕМА СПОРТУ, писала је у првом лицу једнине па се читалац неизбежно и лако може идентификовати са главном актерком. Она је у првом плану, она заљубљена у спорт, која на духовит и допадљив начин импутира себи „проблематичну децу”, која уствари нису деца већ делови њеног тела који под тежином година, полако почињу да отказују послушност испољавајући своје недостатке, смањујући нормално функционисање тела. Флоренс Сковел Шин, америчка „чудотворка” која је држала школу метафизике у Њујорку, у књизи Игра живота рекла је: „Љубав је добра воља у уклањању свих препрека на нашем путу. Морамо се држати своје визије и тражити њено остварење као да се већ остварило”. У Јутиној причи, у њеној нарацији, дате су скице за потпунију слику у којој би благотворивости и љубав према спорту могле променити, и ако у извесним годинама, стање и функционисање тела ако се настале тегобе прихвате као траги-комичне спознаје.

КЛАУДИЈА СУЗАНА ПОРАТ, прозни текст са СМС порукама САМО ЈЕДАН ОСЕЋАЈ... усковитлане мисли једне усамљене душе било у каквом да је окружењу и мноштвом људи, а да између њих нема „хемије” нема пријатељства, она ће бити усамљена и изгубљена. Разлистава мисли и машту читаоца који хтео то или не, принуђен је да размишља о односима човека према човеку. Дакле, Човек може бити у гомили познаника а да тоне у празнину без дна. Такво осећање преплављује многе који не умеју да схвате, пре свега да осете крај себе сопственог анђела чувара који им на сваком кораку отклања пад, штити од могућег зла, што је као важна порука: из мисли

избришимо све менталне слике зла, заменимо их љубављу једни према другима.

МИЛОРАД-МИКИ МИЛЕНКОВИЋ, са две песме које је написао надахнуто и са позитивним порукама. МИМОЗА ИЗ РАЈСКЕ БАШТЕ и ПОЕЗИЈА ВИЗИОНАРА, схвата, а то веома суптилно преноси на читаоце, да је човеку дата моћ да своје небо спусти на земљу. Треба само да препозна тај дар добијен благословом од Бога, и лако може преобразити снагом ума не само сопствени живот у потпуности макар био и у самом потонућу, већ и свих које уме да угледа на ивици понора. Иначе, Мики Миленковић је песник великих потенцијала, сликовит, метафоричан и вишесмислено асоцијативан. Веома вешто уме да надграђује мотиве у његовим песмама дајући им космонолитско поимање.

МИРЈАНА ЛУКИЋ ЧАЛИЋ, поетеса благог и благотворивог сензибилитета, са израженим осећањем мелаххоличног, у песмама ПРОШЛИ СУ МОЈИ ВОЗОВИ и ДОЛАЗИМ, помирљиво констатује „Ватре у теби/ спалиле су повратну карту/ за наш рај”, у трећој песми АПРИЛ указује на рађање, на понављање „новог дана” јер има веру и наду у пролећна обнављања свега, како природе, тако и снаге која јој отвара нове видике, магију узлета. Одуховљен човек никада не сме да посустане јер сматра да тако гаси ону божанску искру ијудскости која је сваком људском бићу подарена са рођењем. Поетеса то добро зна, као што зна да налази излаз из наизглед безизлазних ситуација.

ПИЛАР БАУМЕИСТЕР, поетеса са изграђеним стилем писања у три песме МЕРЕЊЕ ЉУБАВИ..., ФИНАЛЕ ПОНОВНОГ ОЖИВЉАВАЊА и ПОРУКА ПРОТИВ СМИРАЈА ЉУБАВИ, изражава нескривени, донекле и побуњенички вапај за сакралном љубављу. Осећајући да је све мање и ма међу људима јер човек би требао да се љубављу према другом, према ближњем потврђује као људско биће коме је Бог даровао себе, да буде у њему увек присутан да би потврђивао истину... И поред недостатка оног најплеменитијег осећања у људима, она не губи наду,

она дозива љубав и верује у њено васкрснуће: „Одмах.../ће се љубав поноро пробудити”. Вапајно призива људе, моли за истрајност те љубави желећи да их покрене из погубних, усамљеничких вирова, да им укаже на смисао пута, на смисао живота.

РАНКО СТОЈИЛОВИЋ, кроз дужу приповетку ЧУВАР ГРАДА, (има се утисак као да је одломак из романа), има мање акционе а више психолошке радње. На брдашцу изнад града описује разгранато дрво храста које повремено усамљене или заљубљене душе посећују.

У хладу његових разгранатих грана, разлисталих машта, препуштају се ослушкивању и тумачењу прохујалих времена, скривених,

али утиснутих тајни. Храст? као Божије око поносно стоји и бди и штити оне који налазе мира наслоњени уз његово стабло, али исто тако и градић у подножју чије су куће распоређене у облику крста. Ту је плавооки младић чије се мисли често враћају у прошлост, у њене тајне, затим Љубица која од младости до дубоке старости дуби путање до њега где налази спасење од свакодневне вреве града. Она је та која чисти испод њега опало суво грање и која толико често навраћа да су стазе до њега удубљене. Посетилац се не отима мислима које се суновраћују у давно прохујала времена, које су испреплетане сновима и јавом, толико замршене да се једва могу издвојити. Испод отпале коре види се записни знак... Кроз целу приповетку писац вештином нарације и примамљиво са истакнутите лепотама природе и ситним детаљима чини да штиво добије на литерарним вредностима. Надовезује ми се мисао да Ранко Стојиловић, попут Достојевског, поћеднако успешно, код читаоца оживљава неописиве лепоте пејсажа и то поћеднако као и психолошка стања самих актера.

СИЛВИЈА ПАВИЋ, кроз песме КАД ПОДЕЛИСМО СЕЋАЊА и МАТУРАНТИ, исказује дубоке емоције које трепере између стварности и снова. Поетске креације су узбудљиве, свака реч осмишљена која читаоца упућује да схвати суштински део битисања и поверену мисију овоземаљског живота. Нема двосмислености када

призива прошлост кроз набујала сећања, са снажним, чак еруптивним набојима истиче неумитне пролазности.

СТЕФАН СТОЈКОВИЋ, са поетским појем, у чак четири песме предаје се заводљивој магији и лично изграђеној философији указујући човеку смисао и мисао подређеним срцу када тврди „Срце је моја мисао”. Вођен линијом живота искристаленим мислима, слушајући срце, понекад искрсну погубне ситуације, али зар латиноамеричка песникиња Силвија Плат није тврдила да онај ко није у животу осетио тугу, не може бити песник. Песник је патник због чега веома често и страдалник сопствените поимања лепота.

ТОМАС ГЕДУН, кроз дескриптивну причу НИНСТИНИС - ГДЕ САМ РАДО ХТЕО ОСТАТИ, попут сликара Гогена који је тражећи земаљски рај стигао чак до Тахитија, у шумовиту унутрашњост, Томас је трагао за таквим местом на земљи. И пронашао га је осетивши све чаролије предела где извиру остаци прошлости како животињског, тако и биљног порекла. Неодољива моћ привлачности која разбуктава машту, таласа кроз време својом занимљивом примамаљивошћу, својом исконском лепотом, коју је писац успео веродостојно да пренесе на папир указујући на дубину дивљења и самом читаоцу. Многи немају ни среће ни могућности да пронађу пределе који би их довели до снова, будили жеље да на њима остану трајно, да пусте сопствене животне корене.

ВЕСЕЛИН П. ЦЕЛАТОВИЋ, веома потресном лирском поемом насловљеном СРПСКО СРЦЕ ЈОХАНОВО, исписује истине које су се крајем двадесетог и почетком двадесетпрвог века дешавале српском живљу на пределима Косова и Метохије. Исписује стихове толико потресне да читалац не може остати равнодушан. Нељудски однос, похлепност да се одузимању живота једним, другима стекне материјално богатство и настави живот онима који имају пара. Његова поетска креација је убедљива, нажалост, као што је била истина која у читаочевом срцу подиже читаве олује. У ковитлацу драматичних збивања Целатовићеви стихови указују на тотални људски пад моралних кодекса,

опет кажем на жалост истиниту и сурову историју једног времена.

ЗОРИЦА БРОЛЕ, са два лирска исказа НЕДОДИРЉИВО ЦАРСТВО и ПРОЛЕЋНИ ЦВРКУТ, указује на једну распетост између жеља и могућности, на фаталност или чак и упорност на поновни узлет после пада. Јасно је да се лирици приклонила после дубљих немира из којих је смогла снагом оплемењеног духа да изађе из круга и поново узлети. Распламса љубав, кроз узбудљив и убедљив поетски чин суптилног и свенадног изворишта који јој дари смерност духовног убеђења.

ЗАИРА АМИНОВА, на самом старту приче БУСЈИН МУЖ, заинтересује читаоца посебним стилем приповедања јер од самог почетка слојевито износи на видело дана компликоване односе међуљудских зближавања и комуницирања. А, они су, наизменично час лепи до те мере да плене пажњу, час несносни и сурови до те мере да узбуркају мисли. Главна актерка у наратији је прелепа Бусја која, као и свака жена када угледа човека „свог живота” не види, не осети његове недостатке, види само његову спољашњу физичку лепоту којом је опчињена. И, лепота је пролазна а лепота душе се током живота изграђује и множи. Она је у ту лепоту продрела тек када је претрпела и када се носила са многобројним проблемима, а носила се са њима све док није прогледала, док није заронила у њихове дубине. Тек онда је постала објективна и отворила су јој се врата светлости.

• • •

Овај низ лирских и прозних записа изабраних аутора Драгица Шредер није случајно скупила у једну књигу. Учинила је то јер сви они доносе једну хуману поруку, да једино љубав може да буде темељ сваког и свеколиког људског битисања, неповредивог и неуништивог. Само љубав отвара путеве светла својом магијском моћи усађује и надграђује свенадне темеље у Људске душе.

СВЕ ЈЕ ЉУБАВ ГДЕ ЖИВОТ ОБИТАВА

*„Љубав је бесмртно и бесконачно жариште
у нама, које ништа не може ограничити и
ништа угасити”.*

В.Иго

Родоначелник француског романтизма, песник и романописац (ХИХ В.) Викотр Иго, ову дефинисију љубави дао је са надом, али и бунтом против празнина живота које нас одасвуд омеђују, верујући и императивно тврдећи, да није љубави, да није оног благодатног огња у нама, наш живот би гаснуо у неким тамним и застрашујућим дубинама. Једноставно, његов почетак био би и крај, кобан и погубан. Љубав додаје људском духу једну нову, хуманију димензију не дозвољавајући времену да нас обезвољене и обезнађене попут стожера око себе пласти. Са љубављу у нама, са оним животвореним жариштем, увек достижемо меру благочестиве смислености, достижемо снагу истрајности.

Песникиња Ружа Бошкан, није непознто име у српској књижевности, она је већ штампала поетску књигу КОРИЈЕНИ ДУШЕ, која није остала без одјека. Имала је повољне критичке остврте на сваку њену богоугодну поруку која је из нанизаних речи била уочљива и примамљујуће светлоказје. пошто се бави и сликарством, оба стваралачка чина један други допуњују истичући светлост истине, пружајући макар донекле, одговор живота, али и одгонетајући његово, често дубоко скривене тајне убирући тако плодовље видно обогаћеног трајања.

Са другом поетском књигом насловљеном СВЈЕТЛОСТ У МОЈИМ ОЧИМА, поетеса Ружа доследна исконски традиционалним односима, али и божанској љубави која је попут тихог таласања емотивних превирања наставила да освежава и снажи како себе, тако и читаоце када се нађу испред било каквих препрека. Дакле, наставља тамо где је са првом поетском књигом започела. Наставља још култивисанијим поетским језиком и бираном лексиком,

из чега, из свега што је окружује извире љубав, извире видна али ненаметљива реч са јасним опредељењем не дистанцирати се од стварности, не отклањати по сваку цену Сизифовску упорност, већ се са проблемом увек смело ухватити у коштац.

У неким песмама нарочито врхуне носталгичне ватре према родној други, према завичају у коме физички не борави, а које се свим жаром оглашавају ма где она била, ма какав предео био између њих. Она такве поетске поруке уобличава једним универзалним симболима, једноставним поетским говором. Таквим појем она мами, она поспешује читалачке поклонице поетског чина на идентификацију демистификујући сваки наговештани траг, сваки потенцијал књижевне метафизике.

У песмама где светли родољубље и патриотизам, поруке су као неугасла вера у Бога и правољубље, самим тим представљају и наговештај за хумани преопород у међусобним односима људи који су последњих деценија веома често застрашујући до саблажњавања. Поетеса позива на отржењење, на молитвени уздах јер само тако налазимо свеколика решења за намножене неправде које често постају темељи разарајућих решења и односа на овим пределима, међу људима, па често и у самим породицама.

Мото за целу збирку је један веома вешто ибрушен и одабран стих „Молитва је мост између неба и земље”. У протоку времена већина људи је схватила снагу молитве, смирење које она доноси човековј души, па чак и изненађујућа честа чудеса која збива. Она својим ненаметљивим појем буди поштовање међу људима, човек, зарад спашења душе схвата неопходност да се изолује од укоренењих зала, да покуша у сваком трену да затире његове дубоко разгранате узроке. Да би оплеменио и облагородио људску расу, Бог с времена на време шаље велике благородне душе. С обзиром на испољене ставове кроз ликовно и поетско стваралаштво поетеса Ружа Бошкан, с пуним правом сматра да је и она једна од тих душа, једна од изабраних. С разлогом је одабрала поезију као најмоћније средство утицаја на људско срце, разум и

свест. Поезија је од памтивека сматрана да је „кћи Неба”. Добротворива душа човека-песника, дакле, живи више о „Небу него хлебу”, више је у духовним сферама него доле на земљи.

Поетеса Ружа схватајући овакве ставове, свој први поетски круг у књизи, насловила је ДАР ОД БОГА, што упућује на мисао да је непревазиђена у хришћанским врлинама, подједнако је одана како ближњима, тако и сваком човеку, сваком невољнику коме свесрдно пружа своју руку и помаже да не потоне у незнађе и још жешће патње. Уводном песмом САМОПРЕВАРА, каже: „Ти ако превариш другога / преварио си самог себе.../ Јер Божанствен човјек је увјек / чистога погледа и мисли”. У песми МОЛИТВА, записује исконске истине човековог битисања вођена овоземаљским делотворењима: „Молитва кроз свемир тече / као ријека свијетлоносна / Молитва је пут / да пронађеш себе”, а пронаћи себе у свакодневници хаотичних збивања које често праве рез по рез по човековој души, свакако је дар Божији, излаз за спасење и често искупљење.

Кроз други поетски круг СВЈЕЛОДАРЈЕ, поетеса наставља са богоугодним порукама, с тим што њима још додаје димензију искрене захвалности за сваки трен који доживљава, за своју смерност као ударје, када каже: „Боже, твоја рука сади сунце / по озеблним изворима јутрос / по озеблој души мојој”. Она осећа, она је свесна да је свуда око ње сакрална љубав која је штити, која је осанажује извором непресушне снаге, јер њена је душа чиста, без злослутних и неумних урвина, без туробних посрнућа. Поетеса је са вером, вођена руком Творца, успела да продре до суштине нуклеуса, што јој увек изнова указује на благородне путе, на стазе непролазности благозвучне и хармоничне. Ружа је првенствено песникиња непотонулих успомена и осећајности које кроз време зраче добротом и лепотама неопхоним за наставак пута.

Кроз трећи поетски круг ЗЕЛЕНА БАШТА, са непресушним усхитом суочава се она, суочава и читаоца са повратком у детињство, ка његовим коренима,

неугаслим лепотама где кроз лирска жуборења акумулира снагу и отвара нове асоцијативне пределе. Безбрижне и вишезначајне које кроз уочљиву катарзу или умереног уздизања са јединством предака који су били „пелцер” за њено формирање да има она магијску моћ откривања неслућених предела душе.

Задивљујућа једноставност поетског израза поетесе Руже, есенција је литерарне мудрости. Та одлика мами читалачку публику на знатижељу а пре свега на истрајност да се лирске исповести листају од почетка до краја, и да доминирају мислима и после ишчитане последње странице књиге, оним неугасивим огњем који не пече, већ топлином и жаром љубави греје његову душу незауостављивим ехом доживљаја. И, на крају не могу а да не споменем мудру мисао књижевнице Исидоре Секулић која каже: „Најпотпунија коегзистенција једног народа остварује се управо у култури”.

ПОЕТСКИ ЧИН КАО ОДБРАНА ОД НЕПРАВДЕ

*„Философи су више анатоми него лекари.
Они сецирају, али не лече”.*

Сатр

Првом збирком поетског исказа насловљеном МОМЕНТУМ, Стефан Стојковић, најављује да се на хоризонту поетских узлета српске књижевности, по стваралачком чину појављује песник по много чему различит од осталих. Он је пре свега ослобођен свих табуа, растеређен њихових врежа. Он је песник који не прихвата никаква ограничења још мање забране у исказивању емотивних превирања, оних, која су покренута неправдама у било каквим делотворењима, а која све чешће отварају вратнице свеколиким девијацијама у друштву.

Стефаново вешто око уме, и оне најмање, често прикривене под велом неистина да запази, да, ако не другачије, кроз само њему својствен начин - овог пута поетски израз да региструје и обелодањује. За њега је та могућност, али пре свега нужност да пружи свеколики отпор гомиланим девијацијама. Он читаоца призива на један разуман и богоугодан дијалог отварајући тако пределе бесконачности где жели постићи често немогуће: да се увек крећемо правим путем, путем истине и правде, путем где обичан човек неће бити наковањ оном који је по било чему изнад њега. Макар тренутно, макар привидно промовисан као моћник, коме је све дозвољено.

Стефан Стојковић, као млад човек, као песник који стартује са својом првом поетском збирком, и у сабраним песмама испољава завидан, зачуђујући ствестрани тематски распон. Његови искази не личе један на други (чак ни по форми писања) он њима обележава српско поетско стваралаштво, додајући му императивне токове добронамерности, добре душе препуне љубави која тежи ка људскијем бивствовању. Неугасивим и свенадним и поред многобројних стихова из којих се излива чемер.

Битно је не губити оно највредније, оно најљудскије сакралну љубав са којом се налази излаз из бесмислености и уништавајућих предела. Били ми на самом дну, или само на ивици која ко' алин зјап својим тамним чељустима прети. Он само као Архимед, узвикне „Еурека! и решење за излаз, далеко од потонућа, искрсне пред њим, пред нама, јер како песник рече „Вечност трена умире наследња!”

Читалац вођен поуком и поруком да се и оно наизглед немогуће може с љубављу у души превазићи, осети озорење наде, и уз вешто Стефаново поетско казивање, усудно истине, лакше подноси јер се увек, неким новим спознајама натопи челичном снагом. Како сам песник каже: „Са три тачке настављам кроз себе”, јер га отворен пут мами да и даље „плута”. Не, неће да потоне умна и пркосна младост ма колико била рањива и ма колико ироније девалвира очајника, опкрхава његову мисао, он се хвата у коштац са временом стешњен у мраку јер зна да ће сванути нови дан а са њиме и нова снага.

Савременим изразом песниковог опуса подстиче се поготово у песмама са универзалним симболима и порукама, да читалац може са лакоћом да се идентификује са њима, да се у њему пробуди онај наслућивани бунт који га наводи на размишљање о суштинском постојању у времену, о немирању са било каквим забранама уколико оне не воде ка тежњи оплемењивања, ка трагању за хуманијим међуљудским односима и отрежњењу од заблуда. Прво име песника савремене аргентинске књижевности, Борхес каже: „Књижевност није обогатила све само дајући му књиге, већ и развијајући нови тип човека, писца”. У праву је ина нама је дужност, да то мишљење развијемо и следимо зарад нашег духовног обогаћивања, да следимо милодарја од Бога подарена.

Убеђена сам да ће песник Стефан са личном доследношћу у стваралачком чину опстати неугасив и да ће нам подарити корисне спознаје које ће нас водити ка хуманијем биствовању у подареном земаљском трајању.

ХУМОР КАО ИЗБАБЉЕЊЕ

Љубиша Симић: ВОДОСКОК РЕЧИ, издање ИП БООК
д.о.о. Београд - Земун, 2012.год.

*„Хумор је појас за пливање
реком живота”.*
Свифт

Енглески књижевник и публициста Џонатан Свифт, ову максиму вероватно је написао ублажавајући сопствени живот а знајући да је сваком човеку, у свако доба у времену, неопходно да има „појас за пливање” који може да га заштити од потонућа и избавити из замки свакидашњице које неуморно вребају извирући одасвуд, множе се. Он уместо да клоне стешњен у њиховој празнини, он се од њих бранио хумором, најчешће на сопствени рачун, удаљавао их је, баш као што многи невољници и данас чине.

Човек као свесно биће носи у себи жудњу за моралним и хуманим вредностима као део хришћанских врлина. Утопија је мислити да су све ове вредности подједнако равијене у свести сваког човека. Нажалост, у међуљудским односима, у трагању за бољим животом, због разних престижа, често се вољно или невољно повређују. Повреде лакше подносе ако се плашт ироније попут стега изнад њих вијори, скреће пажњу и блажи наметнуте тегобе које се претачу у праве катаклизме.

Љубиша Симић, знајући за деструктивност људских мисли нажалост и за дела, дошао је на идеју да напише необичну и несвакидашњу поетску књигу коју је насловио ВОДОСКОК РЕЧИ. Сам наслов отвара читаоцу многоструке асоцијације.

Тај водоскок речи који својим луцидним млазевима осваја читаоца неумитно указује на фонтану Треви, која дакако не испуњава посетиоцима сваку жељу, али важно је да се у њу верује, да се нада. Тако се читалац читајући Љубишине стихове, гледајући те разигране речи онађено осмехује, или чак смеје, ублажава тегобне тренутке,

разређује их и чини подношљивим. Јер ако бисмо људима гасили осмех на лицу, забранили смејање, било би болно и досадно, а „досада је пустош душе” како је рекао Шолохов. Знамо да хумор може да буде најдемократскији од многих људских врлина, па зашто се онда не би слио у овакво једно поетско казивање које чак одаје национално биће, истиче његове вредности, његов непресушни духовни простор. Љубиша, као и многи наши људи што корачају за својом судбином смело је отворио вратнице света закорачивши у туђе пределе. Туђина као и многи други предели у свету, често не нуди само благостање, већ може човека да огрне плаштом бесмислености, да прети расчовечењем.

Досетка је надмудрен бол а дух српског народа најлакше се огледа у његовим речима, па се Љубиша Симић као ретки песници данас досетио да вештином нанизаних речи ослика менталитет човека. Са уводном песмом у књизи „Тамо `вамо” отвара очи читалачкој публици о честим заблудама људи, поднебљу испод кога су стасавали, навикама којима често робују. Интонација поја је иронијска са примесама хумора, понегде са сатиричним посматрањем карактерних особина (попут Домановићеве Страдије), неизбежно озари читаоца:

*„Они мисле тамо,
благо нама вамо,
и што нисмо тамо.
Сви хоће овамо.
Нико не би тамо.
Кад би сви овамо,
ко би онда тамо”!*

Скоро у свим Љубишиним песмама с лакоћом се може сагледати карактерна црта српског ината: „Другачије нећеш знати / Инат ће нас одржати”, слога је та која ће нас, упркос свима овладати. Таква размишљања су ипак позитивна јер гоне човека за делотворењима. У бити знамо да само истинско јединство заједнице може у свако доба, сваком непријатљу да се одупре. Заборав засветли у фонтани речи,

посусталост исцели клонулост и богатство духа већ по тредицији успостави равнотежу иземљу истине и неправде. Истина увек мора испливати само ми често немамо стрпљења да је чекамо, превелика емоционалност нас у томе омета. Љубиша Симић то добро зна, дубоко зароњен у душу човека он га хумором подстиче на стрпљење.

ИЗБАВЉЕН ОД ЗАБОРАВА

Зорка Стојановић: „ОЖИЉЦИ ПРЕБОЉЕНИХ РАНА“
избор из дела Божидача С. Николајевића. Издавач
Браничевско стишка књижевна заједница и Библиотека
„Србољуб Митић“ Мало Црниће, 2014. године

*„Испред свега треба поставити дужност а у
други ред плод који се њоме постиже.“
Конфуције*

Сврха човековог постојања је само једна животна стаза коју, да би јој био достојан, да би опстајао у времену, мора неговати и испуњавати добрим делима, врлинама које се олако не могу распршивати. Траг је тај светлосни путоказ који искрсава, који ствараоца неоспорно је, спасава од заборава, а ако је реч о писцу, он изнова мами заљубљенике у писану реч, постаје им извориште инспирације за једно смисленије трајање. Такав светилни траг је намамио и Зорку Стојановић, песникињу, да стрпљиво и вредно сакупља плодовље једног пожртвованог живота, које је пре много деценија испод стишког поднебља давало лепоту и сврсисходност једног трајања да би сада поново заискрило са свом својом вредношћу и указало и доказало да се праве вредности увек Божијом вољом избављају из заборава ма колико су дуго у њега тонуле.

Божиदार С. Николајевић, као брат сестре Катарине која је била удата за београдског индустријалца Јарослава Бајлонија, уједно и власника парног Млина у Малом Црнићу, често је боравио у овим пределима Стига који су га уз жубор понекад немирне, вијугаве Млаве инспирисале на стваралачки чин, пре свега литерарни. И, не само живописни предели који су били жива, непатворена слика живота, већ и сами људи, млински радници који су својим делотворењима зарађивали у млинским здањима за живот носећи пуне цакове брашна, уз неуморно клопарање млинских машина или умирујући жубор, само поред узнемирујући, реке Млаве. Воденица на њој често је

правила беле, попут нежних пахуљица мехуриће. Нежне и краткотрајне јер су врло брзо утапали у водоток реке, попримајући боју оближњих ораница.

Првом половином двадесетог века Николајевић је инспирисан да напише драму из живота људи који су ту обитовали, који су овде у Стигу често животне проблеме погрешно разрешавали. Тако му је повод за драму „Милкин кључ“ послужила млада девојка из оближњег села Батуша, која је за неузвраћену љубав адским кључем отворила погрешна и разарајућа врата спаса. Тамо где Млава личи на кључ, она је своје тегобе прекрила њеним мрачним таласима потоновши у неповрат. И, дан данас, многи зазиру од тог места. Дуго је био обичај да се за Илиндан младе девојке окићене венчићима око својих глава тако окупљају, скидајући те венчиће и бацајући их у реку, верујући да је Милкина душа која још увек лебди изнад реке, у знак захвалности, спремна да разреши њихове проблеме ма које врсте они били, да их преобрази у добро, у избављење. Дубоко су били уверени да она сваког трена чува овај крај од сваке могуће катаклизме...

Осим различитих занимања које је Николајевић имао током службовања у културним институцијама, он је био једно време и доцент за историју уметности на Филозофском факултету у Београду. По вокацији је био књижевник те се књижевном стваралачком чину увек враћао. Објавио је многобројна књижевна дела која је у овој књизи Зорка Стојановић таксативно набројала. Српска академија науке и уметности објавила му је зборник за историју, језик и књижевност српског народа насловљен „Из минулих дана“. Његове драме и песме оставиле су дубок траг у култури српског народа, како у том времену, тако и до данашњих дана.

Зорка Стојановић, са објављивањем књиге „ОЖИЉЦИ ПРЕБОЉЕНИХ РАНА“, Николајевића је избавила из потонућа у заборав. Ова књига по садржају обухвата његове песме из три збирке и две драме „Догорели кров“ и „Милкин кључ“. Бранећи духовне вредности српског народа он је свеколиким стваралачким чином доприносио

да укаже на духовну снагу народа, на његово високе домете непроцењиве и богате песничке традиције. Истицао је да поезија увек дели судбину народа који је духовни стожер и снага која осмишљава човеков живот. Његова поетска реч је версификаторски складна, романтичарски занос и луцидност жари из сваког стиха, блиста својим светлосним искрама.

Избор из стваралачког опуса Божидара С. Николајевића у овој књизи песникиња, Зорка Стојановић, неспорно је, да је сачинила тако да лирске и прозне исповести буду препознатљиве, да су оне посвећене помешарима и житељима овог краја који су му били најчешће извориште надахнућа:

*„ У млину клопара,
А напољу дан
Одмиче из села
У свој ноћни стан-
Клапа – тапа – клап...*

*Са брежуљка струји
Окрепиви млаз.
Док на Млави брзој
Хучи далек јаз -
Клапа – тапа – клап...*

*Ко' џандрљав џин,
А клопотом својим,
Смеје му се млин-
Клапа – тапа – клап,
Тапа – клапа – тап!“*

Књига ОЖИЉЦИ ПРЕБОЉЕНИХ РАНА, историја је једног времена, историја стишког краја и доказ песникових емотивних стремљења која су у наговештајима кроз вид духовних исказа доказала његову оданост како пределима, тако и људима који су га окруживали, а Зорка Стојановић

га је после неколико деценија својим наумом и чином на сакупљању и уобличавању ове надасве вредне књиге избавила из заборава указујући на ствараачеве снове, његову приврженост и љубав пред магијом трајања утиснутих у време. Неспорно, учинила је племенит и вредан хвале чин, јер је Николајевићева оданост овим пределима била неспорна и благочестива.

КАД ЖИВОТ БИЧУЈЕ НЕЈАЧ

Драган Станојевић: САВРШЕН БОЛ, издање Библиотека
„Србољуб Митић” Мало Црниће 2015.год.

*„Животна снага једног човека мери се
поред осталог, и његовом способношћу
заборављања”.*
Андреј

Поремећени породични односи прскају деци темеље испод првих корака са којима би њихово стасавање требало да буде окружено родитељским таласима љубави, топлине и хармоничним односима међу супружницима као заштитним штитом. Нажалост, тај штит као у целом свету, тако и код нас буде под непрекидним ударцима бивствовања немилосрдно сламан попут сламки. Нејач остаје без заштите у стасавању, препуштена извирућим траумама, препуштена самој себи. Безбрижност одрастања замењује суровост и насиље често до самог суноврата на стазе, на којима остаје трајно, које непрекидно разједају дечје снове и саме одбрамбене способности. Због учесталих свеколиких бура које искрсавају, оне деци намећу, оне постају узрочници страха који отвара вратнице несигурности, витлајући њихова дечја крхка тела, руше снове и онемогућавају маштање. Нејач бичевана суровошћу живота остају без ослонца у обесмисленим токовима незнања.

Кроз истиниту и потресну причу сопственог живота ДРАГАН СТАНОЈЕВИЋ, написао је роман насловљен САВРШЕН БОЛ. Главни актери на почетку ове исповедне приче су он и његов, млађи брат Дејан. Њихове животне стазе започињу уз очево непрекидно насилничко понашање, јер је он огрезао у алкохолу постао немоћан да обузда сопствене изливе гнева према њиховој мајци, као и према њима збуњеним и уплашеним.

Драган кроз сопствена сећања која једно друго просто запљускују, открива нам трауме трогодишњег

дечака које су га вазда преламале попут тамних, отежалих сенки, бичевале тегобним тренима, исписује сопствено и братовљево одрастање, које са трагичним епилогом када мајка немоћна да било шта измени, одузима себи живот. Деца тону у неизвесност, поготово Драган који већ схвата насталу трагику и ако је мали, уочава последице због брижности мајке која је увек до тада имала снаге да им покаже сву своју љубав. Страћара у којој су живели руши се, губе и кров над главом, губе и оца који их напушта одлазећи у непознато. Он и брат нашли су се крај разрушеног дома, склупчани на једном кревету испод звезданог покривача. Тако неколико дана са очима препуним безнађа, са болом у грудима гледали су у небеса не би ли угледали звезду падалицу да им испуни жеље. Скромне, да имају било какав кров над главом и парче хлеба које би им утолило глад, не и ублажило умор и бол који је ширио своје пиљке, ужарене и оштре. Ти пиљци правили су им дубоке резове по целом телу. Тако неколико дана док њихову опаку коб није неко пријавио Центру за социјални рад, напуштена и уплашена нејач смештена је у дом за незбринуту децу. После извесног времена и у хранитељску породицу која их је прихватила са љубављу. Та љубав је била прави мелем за њихову тегобу коју сами нису могли да измене, нису били у стању ни да је ублаже.

У новој породици хранитеља, стекли су оно што су били изгубили, безбрижност одрастања. Нажалост, та безбрижност буде поремећена са спознајом да им биолошки отац живи као подстанар у највећој беди, да је још јаче постао завистан од алкохола и немоћан ни сам себи да помогне. Њему се у том пороку придружује млађи син Дејан. То сазнање је на Драгана веома болно утицало. Опхрван тегобом окружење и црним слутњама, увидевши да није у стању да им помогне, он решава да оде што даље од њих. Судбина то није дозволила. Кренувши у непознато и неизвесно, среће девојку Сању, девојку која га је на први поглед очарала. Као опчињен том чаролијом која му је до тада била непозната, мења свој наум. Остаје спреман да се ухвати у коштац са безбројним недаћама. Сиромаштво и

велика искушења која су им се непрекидно наметала, нису била препрека да склопе брачну заједницу. Без стана, без запослења и без материјалне сигурности, почиње њихова борба за опстанак, бодрена надом да ће пронаћи начин да се уздигну изнад економских и социјалних неприлика ма каква их космичка понирања буду сналазила. Љубав побеђује злокоб. Корачају стазама људске тоpline. Коначно Драган успева да се запосли, касније долази и до стана. Сада су имали мотивацију изузетну и свенадну, чврсто упориште у себи да одолевају космополитским искушењима, љубав се супротставља злу. Само привремено. Људска сујета која их онемогућава да разорни трени буду непримећени разлаже њихову идиличну смиреност. Драганове дубоке неисцељене ране, не могу да поднесу неправду од стране предпостављених, на њих се попут хоботнице својим оштрим пипцима калемити отпор и незадовољство. И економско и социјално песруће је на помолу...

Исповедна, болна наративност фатума, приказана је искрено и продуктивно са даром да буде примамљива за читалачку публику, али и да је покрене на размишљање докле досеже људска жеља са темеља зла и нехуманости да се човеку бичеваном још у детињству онемогући достојно бивствовање под звезданим небом безбрижно и људски. Хуманост окружења је затајила и безбројним ситуацијама отварала бездане подстичући его моћника да надвлада праведност, не уважавајући моралне принципе. Јер окорели од греха не могу чути нити видети савет Божији. Губитељи су они који злим делима упропашћују друге.

УВРЕЖЕНЕ ХРИШЋАНСКЕ ВРЛИНЕ

Петар М.Д.Вујчић: „РАЂАЊЕ ЉУБАВИ“ издавач К.К.
„Орфеј од Млаве“ Каменово,
2014.

*„И пахуљица може да избруси белутак
ако је води рука љубави“
А.Ц. Кронин*

Ова максима шкотског књижевника Кронина, недвосмислено потврђује колико је битна племенитост и љубав у сваком људском делотворењу, посебно у стасавању људског бића у успешног и хуманошћу протканог човека. Јасно је, ако је љубав даривана у саме зачетке стасавања детета, ударје може да буде само успех и доброта које ће увек пресијавати у људској души као најдрагоценији драгуљ човековог битисања. А, успешан човек није онај који искоришћава своју снагу и знање само зарад сопствене добити, него који уме и успева да оснажује све друге у сопственом окружењу.

Петар Вујчић, овога пута оглашава се једном необичном поетском књигом за најмлађе насловљеном РАЂАЊЕ ЉУБАВИ. Као професор – теолог и вероучитељ наше деце у дијаспори, који је прожет хришћанским врлинама, дакако, није ни окрзнут лицемерјем које одасвуд вреба човека. Ослобођен те пошасте он успешно небеским пупољцима на њиви Господњој отвара путеве спознајне вере православне.

У збирци „Рађање љубави“ с нескривеним емоцијама, на самосвојан, оригиналан начин даје лирским приказом понаособ за сваког ученика сопствено мишљење подстичући позитивне карактерне особине у развоју. Њихово стасавање мудро и вешто усмерава припремајући и упућујући на доброделателне стазе. Аутентичност израза било да глорификује, или кроз благи прекор истиче уочене пропусте (мада их ретко има) даје читаоцу један

посебан осећај о још увек невиним и безгрешним бићима у формирању а кроз које као императив варнички љубав. Љубав која их усмерава, љубав која им отвара праведне путе, дакле сакрална.

Док у првом поетском кругу вероучитељ кроз лирски исказ који није разуђен непотребним речима, сваког ученика „овенчава“ његовим особинама које испољава, у другом кругу искричи детиња невиност и простодушна љубав ученика према учитељу истичући његову праведност, благост и доброту. Деца су овде кроз своје виђење истакла један присан однос на релацији ученик – вероучитељ. Та виђења код све деце су такоређи идентична, њихова се мишљења понављају, њихове оцене такође, осим маштовитог исказа ученице Весне Алимпић која је оно што је рекла креативно осмислила кроз латице цвета – свака лат, једна реч дивљења и захвалности.

Могло би се рећи да је у прва два циклуса кроз споменар утиснут емотивни однос између ученика и њиховог вероучитеља, где се пронађе и понеки исказ родитеља.

Петар Вујчић је са овом књигом, његово присуство у религијском образовању наше деце, вешто утиснуо у време кроз које искриче међусобна осећања, међусобна оданост учитељ – ученик. То је њихов заједнички споменар који зари сјајем невине дечије образе, који уноси у њихове душе племенитост и спознају шта она значи у њиховом стасавању и формирању. Ево, како је прво песник опевао неке своје ученике.

Др Вјера Рашковић Зец, као рецензент ове књиге каже: „Лирика и љубав нераздвојне су категорије људске душе. Љубав је душевна храна, без које човек умире једнако тако као без телесне хране, зрака или воде. Једино се разликују по томе што душевна храна није материјализована, опипљива или видљива. Управо та флуидност даје љубави снагу и моћ“.

ВРЕМЕ КАД ЗМАЈЕВИ НЕБОМ ЛЕТЕ

Ружена Краћиц: ПРЕБЕГ ИСПОД ДУГЕ, издање ауторке
Падина, 2010.

*„Зрно доброг искуства у деветој години више
вреди него курс из морала у двадесетој”.*

Тен

У сложеној породици од раног детињства деци се калеме узорци упућујући их праведним и делотворним путевима одрастања, да не би корачали ка понорним замкама, већ цветносним вртовима.

За такво усмеравање деци је неопходно присуство родитеља који ће увек будним очима пратити и помно надгледати њихово стасавање, дакле, не само присуство, већ да њихова брижност исказује бескрајну плододариву љубав која ће у њиховом животу бити стожер успешности и племенитости. У окружењу тако позитивних околности, дете се неумитно формира у јаког и самопоузданог човека, који неће ни пред налетом најјачих олуја поклекнути. Напротив, оне ће га челичити и обликовати његове темеље за надградњу хуманих и мудрих одлука, за човекољубива благочињења. Не каже се узалуд да се „човек по детињству познаје као по јутру дан”.

Ружена Краћицова, са поетском књигом за децу коју је насловила ПРЕБЕГ ИСПОД ДУГЕ, као просветни радник и добар педагог, све што је напред истакнуто, добро је знала са ког изворишта да пронађе благодариво надахнуће. То су била деца коју је учила срицању првих слова, као и деца која су уз њу као најближи сродници одрастала а којој је указивала на назоре благочестивих трајања. Проницљиво је зашла у њихов маштом усковитлан свет, наиван и искрен. Готово да нема детета које није шарена дуга на небесима, преливена светлосним сјајем опчињавала и коме није разбуктавала мисли и жеље, мамила да је додирне. И, што би јој се више приближавало, она је увек бивала све удаљенија изазивајући недоумице.

Цела књига садржи девет поетских кругова од којих су два последња писана српских језиком.

Први поетски круг са исписаним песмама по њиховој садржини децу уводи у сва четири годишња доба објашњавајући има све појаве које их прате, које деца прво опажају. Она су за њих често загонетна, препуна чаробних тајни и изненађења, са мноштвом питања. Дуга својим прелепим бојама увек изазива емоције лепота и неописиву привлачност, али Ружана асоцијацијама дугиних крака усмерава децу на међусобно поштовање:

*„Природа је извајала дугу
да одагне тугу.
Њени лукови спајају руке
у пријатељски стисак, додире,
утеше дацу што са бојама извире”...*

(ДУГА)

Ружена је стихове у првом поетском кругу исписала са едукатвним порукама које истиче кроз метафоре прикладне деци, а са којима из њиховог још увек скученог знања отвара вратнице из микро у макро спознаје:

*„Мала жута сунца у трави
пчелама седишта нуде,
од њих чајеви су здрави
од лишћа салата се прави.
Природа нам дари, снажи
што наш организам затражи.
Опет у пролеће
из трава нови цвет узлеће”.*

(МАСЛАЧАК)

После упознавања се природом, Ружена исписује стихове из идличног места у коме живе, конкретно, шта се дешава у једном сеоском дворишту. Затим следе остали поетски кругови који се надовезују по тематици један на други.

Песме из круга У ЗОЛОШКОМ ВРТУ исписане су суптилно са дозом хумора, што је за децу примамљиво штиво. Верујем да сваком детету измаме осмех на лице док спознаје свет животиња са којима немају прилике да се сусретну свакодневно, за које су чули само из прича или са ТВ екрана. Остали поетски кругови такође обилују спознајама која су актуелна по вредностима у одрастању деце. Ружена кроз стихове истиче велелепне пејзаже који пред очима деце отварају многе тајне. Кроз луцидност посматрања окружења ови стихови персонификују жива бића која мисле и осећају као људи:

*„Мајмуница Алиса плаче и нариче
из прашуме су је узели - виче,
Недостају јој отац, мајка, сестра, брат,
са киме да се игра, нема ништа заузврат”.*

(МАЈМУНИЦА АЛИСА)

Ружена Краћицова, негује једноставност поетског израза, у свих девет поетских целина естетско се остварују на благом хумору који искричи из појединих стихова. Дакле, једноставност лексике је главно обележје са снажном интонацијом. Јасно је да је ова поезија настајала на правим и издашним изворима надахнућа из дубине њеног поетског бића.

ЗОВ НА СТАЗЕ ОЗОРЕЊА

*„Обуците се у новог човека, саданог по
Бегу у праведности и светлости истине”.*

Ефесцима посл. 4/24

Већина песама Живојке Милић сабраних у насловљеној књизи ОЗАРЕНИ СТАЗОХОДИ настајале су у црљеначком тиховању, селу у коме је стасавао у поетског барда српске поезије Србољуб Митић.

Поетеса у једној од песама ове књиге каже „порушени мостови наде”..., каже то резигринано и скоро вапајно. Открива своје тренутно расположење, не размишљајући да када се ти мостови поруше, неком случајно залуталом звезданом искром они се и обнове. Време је незаустављиво у својој бесконачности и увек се све, увек изнова проклијава доносећи плодове делотворења.

„Седам по Богу у праведности и светости истине”, човек ће човеку отворати нове путеве за новотворитељске узлете дајући му макар визију продужавања започетог пута а пре свега снагу истрајавања. Та снага макар да је илузорна, она ће му отворати нове издане из којих, увек може црпети веру и љубав зарад проналажења нових видика сада оплемењеним светлосним трептајима, оплемењеним истином, завичајем и традицијом која је једно време била потиснута, утихла у свести човека. Спутавана идеолошким заблудама којих се Богу хвала, сада све успешније, све чешће ослобађа отварајући видокруг новоотвореног пута. Живојка својим стиховима, њиховим порука, јасно открива да је истински верујућа, да осећа Бога у себи.

Живојка Милић, је и раније, у својим предходним поетским остварењима испољавала снажно своја определења и покајнички дух, сада то чини још уверљивије, још снажније ослобођена деценијских стега. Излази из уврежених свакодневница са жељом да укаже, да сагледамо и присутне лепоте, не само несавршености окружења. Дакле, њена позија читаоца уводи да схвати да је Бог у човеку и у љубави да му се зарад спасења у

овоземаљском животу приклонимо, не само себе ради, већ и читавог човечанства. Ако то учинимо ми смо на путу да кренемо стазама благодворивог битисања на којима ћемо бити поштеђени многоструких бура које витлају историјом нарочито овим пределима, које праве метеж у чијим основама увек стоји демон зла мамећи човека да сиђе у његове вртложене, уништавајуће дубине.

Јасно је да овакав став поетесе Живојке њеној поезији даје нову димензију која указује читаоцу да благовремено сагледа сву изобличеност и људским делотворењима која су далеко од саосећања за туђе муке, са свеколико страдања.

Четири поетска круга Кад осмех замире, Утихли плес усвита, Озарени стазоходи и Искрење неугаслих ватри, наговештавају са својим насловима садржај поетског поја. Прва два циклуса упућују на бодлеровски начин улажења у кругове зла, са скоро безнадном искром излазака из њих, док друга два круга осветљавају микро и макро космос дајући наду да се ти кругови отворе, да се угледају светлокази до којих макар кроз замке лавирината можемо, ако желимо стићи до обзорја, свакако уколико смо снажни да одолимо наметнутим искушењима бићемо способни да препознајемо плодотворива изворишта. Самим тим и спашени од празнина које одасвуд вребају својим забаченим мрежама.

Поетеса Живојка врло пажљиво, суптилним исказом одликује свој лирски пој, водећи рачуна да га увек у вредности допуни неком кованицом која делотворније и снажније истиче и упућује на њену поруку.

Инспирација за њене песме врло је јасна и присутна у свакодневном окружењу, сусретима, разговорима са њеним пријатељима, чак и оним који то не умеју да буду. Најчешће теме су породица (љубав, она сакрална), духовност, историјски догађаји и сва дешавања изнад нашег, па чак и ширег поднебља. Основна карактеристика њених поетских исказа је уочљива поетесина искреност поготово у песмама посвећеним знаним поетама којима се она лично, или најчешће кроз њихову поетску реч дивила, која је неизрециво уважавала.

Уочљиво је, а што морам да истакнем да је она вешто умела да црпи духовну снагу са изворишта завичаја који је колико богат бескрајним лепотама, толико и бројем оних који су као писци стасавали испод овог поднебља.

Уверена сам да је поетеса зналачки сачувала и спојила она исконска сазвучја са ововременим, које је само на литургијском сабрању спонтано укивала у асоцијативне исказе. Отуда су њени поетски кругови по тематици веома сродни, јер им је емотивно надахнуће подарено са сличних или истих изворишта, предела и определења на којима је и као човек, и као песникиња стасавала. Дакле, видокруг лирских субјеката скоро подједнако „одише” метафизичким поривима њених мисли које су изразитом суптилношћу проткане и испеване испод црљеначке дуге. Осим песама које код поетесе зраче родољубивошћу, љубављу према ближњима, бунтом против неправди над српским родом, трећи поетски круг Озарени стазоходи ненаметљиво зрачи наглашеном интонацијом њеног определења према православљу и њеној оданости вери предака.

Неоспорено, стихови сабрани у поетској књизи ОЗАРЕНИ СТАЗОХОДИ, истичу Живојку Милић као и поетесу са дужим ходом кроз поетске изазове са којима је кроз пој умела мелемно да утихне сопствене несмираје.

ЉУБАВ КАО СВЕТЛОМЕР СВЕЧОВЕЧАНСКЕ СМИСЛЕНОСТИ

Антилета Живковић: ТАЈНА АУРЕ, Културно-издавачки
центар СРПСКА КУЋА, Пожаревац, 2014.

*„Нађи пре свега кључ за властиту
душу, па ћеш тим кључем моћи
отворити свачију душу”.*
Н.В. Гогољ

Ова максима оснивача руског романтизма Николаја Василевича Гогоља, одавно је доказана као моћно и интензивно упућивање на грађење међусобних људских односа. Њоме је у тај пут утемељена хуманост и племенитост. Човек као самосвесно биће које делотвори, зарад садржаја и дејства тог делотворења сопственим ставовима, дакле, ефектима резултата испољава, уздиже се изнад често застрашујућих резултата свакидашњице, постајући себи и другима оријентир аутентичних вредности.

Антилета Живковић је са својом новом прозном књигом насловљеном ТАЈНА АУРЕ, то и доказала. Обезбедила је себи сврху и делотвориви смисао постојања на јавним просторима, пре свега у духовним. Она снажно поспешује, указује на хумани подстицај сваком читаоцу, понајпре оном који битише у руралним срединама, истичући да није битно где живи, већ како живи. Да ли је његово трајање пут до бесконачне бесмислености, или је обogaћено духовним вредностима и као такав усмерен да на путевима светлости сопственим битисањем отвара вратнице племенитих чињења.

Антилета је такав пут утемељивала још са својим првим прозним оглашавањем стављајући императив на љубав и доброту људске душе, на жељу и начин за неизбежним међуљудским уважавањем. Учинила је то веома надахнуто, поетизовано и рационално. Тако је и

наставила али са разликом да овог пута она осликава и трага за оним наизглед имагинарним особинама које нису још увек егзактне, при чему она ипак не занемарује могућу личну визију живота. Истина за њено проширивање, за њено ново утврђивање. Ауторка не престаје да трага дајући својим јунацима што позитивније, што благородније особине. Овакав приступ само потврђује њену способност и особност, достижући меру благочестивости и смислености у истрајавању трагалачког начина са којим може са сигурношћу да допре у дубину душе других, да у њима покрене општечовечанске пориве што је једна од основа спасења.

Тематска окосница нове Антилетине књиге везана је за само извориште најплеменитијег у човеку, за љубав, ону сакралну са којом упућује читаоца на спознају да је она највећи дар. За оне прометејске ватре, неугасиве, нажалост многим недостиживе, које по Божијем промислу дају богатство и смисленост многих трајања, јер оне пре свега натапају људски ум и душу покретачком снагом. Дају ону љубав која се назире и траје и на небесима, у бестелесности.

Главни ликови такве љубави су Беба и Марко, обоје су добро знали да им није таквих емоција, били би као стабло без цвета и плодова, без лепоте. Њихова животна јахта разиграних или наслућиваних мисли, плута кроз галактичке површине не дозвољавајући пад који би им наудио. Понеки метеорит прошишти покрај извајане љубави остављајући им макар зрачак светлости, да им утисак прозрачности увек не отвара неумитне постављене замке, отвара светлосна зрнца наде.

Породицу у којој је Беба рођена, пратили су непрекидни сукови између њених родитеља Милене и Дамира који је све чешће и све суровије испољавао агресивност и безочност, реметио породичне односе гушећи у њима складност. Ту је и баба Мила која неуспешно настоји да заустави таласе непрекидних сукоба и трвења а који су утихли тек после Дамировог одласка на рад у Русију, где је погинуо. Сукоби су утихнули, али последице су остале, трагика живљења

увек је лебдела изнда њихових глава. Беба одраста у непотпуној породици, ускраћена за очеву љубав, за моћан ауторитет, али и његову неопходну подршку у одрастању коју нема у потпуности ни од мајке у коју су се трагови злостављања дубоко утисли, не без последица, поклекла је пред њима, почела је да их блажи у алкохолу. Одана том пороку више него породици, постајала је све више роб сопствених страхова који су опкрхавали њено тело, сламали душу, калемили тоталну незаинтересованост за породицу, за све у окружењу. Све је више личила на биљку, вегетирала је са потиснутим емотивним односима према породици чега није била ни свесна.

Писац овог штива Антилета, веома добро зна колико је породица битна у одрастању детета, па је улогу „главе породице” поверила баба Мили. Мила, препуна љубави према ћерки и унуцима, попут иконе Божије, на себе прима такорећи сво бремене у нормализовању поремећених односа, ублажавању њихових последица који су бивали све израженији. Она је спонтано и без тешкоћа преузимала на себе да разреши сваки гордијевски чвор који је стезао њихове нејаке вратове. Чинила је то ведро и даровито, оснажена љубављу.

Узбудљива и успешна нарација тематске основе у овом прозном делу, доживљава се као занимљива и убедљива физичка сила.

У рефлексиви љубави између Бебе и Марка и њихових окружења, ауторка гради болну трагику узбурканих породичних живота, дајући актерима екуменске особине које их снаже у смислености битисања и истрајавања, уверавајући их да ће са новим даном, увек изнова и њихов жар освајавати. Нема суновраћивања до истрабљења, до уништења њиховог озвезданог неба, оно се у сопственом сјају таласа јер је неуништиво, оно је сдтамени корен свеопштег људског битисања.

Беба, иако повремено хировита, да даром подареним од Творца, забавља како себе, тако повремено и друге кда је њене паранормалне способности одају јер не може да се обузда да не искаже сопствене мисли, уверљива,

само њеном оку виђења када посматра свог саговорника или случајног пролазника. Тако у саговорнику изазива на лице неверицу, понекад и дивљење уважавању њеног дара. Наиме, она гледајући у човека, види га обавијеног у сопствену ауру која око њега шири магличасте и разнобојне облаке са зачуђујућим спектром боја, које се у једва приметном таласању преливају једна у другу. По тим бојама, она много тога сазнаје о њему јер га аура, и њена оштећења одају. Та способност као да јој је била надокнада, надградња за све недостатке за које је као дете била ускраћена баш у доба стасавања кода је хрлила да што пре стигне до својих снова.

Ушушкана у тој тајни која је повремено почела да је одаје, мада је у исту руку ретко коме поверавала, она је постајала све више марљива у учењу и досезању високих домета у њеном усавршавању. Касније, у одабраном позиву криминалистичког инспектора та моћ јој је помогла да у решавању наизглед нерешивих деликта, исте решава на зачуђујуће начине изазивајући недоумицу сарадника па и самог предпостављеног. У одабраном позиву она је пронашла властити идентитет, проницљивост и способност да иде узлазном путањом ка успеху, свакако не заборављајући да штити своје односе и љубав према Марку која је досезала своју бесконачност, дајући им енергије у отклањању свеке понорне дилеме и беспутице.

Стилски изнијанисирана Антилетина књига може да се сврста изнад стереотипа многих прозник оглашавања сличног жанра. Кроз садржај романијерка читаоца успешно уводи до саме суштине, до главне поруке и поред заплета у приповедању а који књигу чине занимљивијом. Динамични ток нараторства на хоризонту збивања радње има видљиво хумани подстицај на разнородне спознаје и стичући свеколике људске природе, њихову рањивост, целобност али и упорност да се стигне до жељеног циља. Квалитет није само у смисленим порукама које упућују, већ и рефлексивној моћи, јер је Антилетина виспреност у приповедању успешно спојила осећања и размишљања.

ПОЕТСКИ ПОЈ ИЗ РАТНОГ ДНЕВНИКА КАПЛАРА

Живојка Милић: ВРАЊЕВАЦ 2015. Издање библиотека
„Србољуб Митић” Мало црниће, 2015.

„Срећни су народи који имају досадну историју”.
Монтескје

Васцело постојање људског бића на врелу живота непрекидно је у сукобу добра и зла, мира и рата. На том путу Господњем човек је често принуђен разноразним кобностима да његов божански лик, његов сопствени пулс буде у раскораку између добра и зла, да буде свом силином повучен у само гротло суровости ратних збивања несебично пробудивши у себи патриотизам који у историји људског рода у сваком човеку обитава. Изражен или притајен.

Када расчовеченост људских душа досегне максималне димензије, усковитлају се многе државе, кроз пределе света апокалиптични трени се множе, изазивају катаклизме људских живота и целом народу наносећи му неописиве патње, страдања и уништења свега цивилизацијског. Када настане предах, историја нас обавезује да ово богохулно искуство не препустимо мраку заборава, већ да пробудимо опште вредности: љубав, част, сећање и праштање, никако заборављање.

Потомци ратника из Првог светског рата 1914-1918. Душан Ђорђевић и Влада Милановић, смело су одлучили да овом књигом подрже заједничку идеју за Јубилеј стогодишњице, да истакну домете из историје српског народа, да њихове жртве, њихова прегнућа, буду достојно обележена. Изабрали су начин да то буде кроз поетска казивања. Тај задатак поверили су стишкој поетеси Живојки Милић, која је кроз више од 40-так песама опевала трагично ратно искуство многобројних појединаца дајући њиховим ликовима један светилни облик. Идентитет истине која се тако рећи читав век прикривала.

У култури памћења српског народа дуго се скривала та истина. Наши преци су нехумано били потиснути у кутак мрачних таласа свести где су њихова прегнућа била утихла, невидљива, њихова Голгота кроз коју су пролазили зарад истине, зарад слободе, није истицана. Коначно, дошао је тренутак самосвести, да кажем и храбрости да проговоре како потомства изгинулих, тако и остали народ.

Живојка Милић, аутор неколико поетских књига иза себе, доказала се као вредна и изврсна поетеса са сваким поетским исказом. Очигледно је да она не одступа од романтизма као духовног и уметничког књижевног правца, нарочито ако се ради о родољубивој поезији као што је ова у књизи ВРАЊЕВАЦ 2015. Тај правац је у духу народних умотворина. Дакако, има доста стихова који су модерног израза са прелепим кованицама и асоцијативним метафорама, али им је истоветност мотива заједничко оглашавање.

Књига је штампана у исто време када је на Врањевцу (узвишици између манастира Брадача и села Куле, општина Мало Црниће) откривен споменик палим борцима као спомен свим жртвама ослободилачких ратова Србије, пре свега изгинулим ратницима српске војске у Првом светском рату на Врањевцу у знак захвалности што су своје животе несебично предали кобној судбини за ослобођење Стига у жестоком сукобу са немачким завојевачима. Њихове историјске вертикале надљудских домета за ослобођење, кроз прохујало време, коначно на иницијативу њихових, напред поменутих, потомака достојно су обележене. Да се њихов подвиг памти, да се диве њиховој храбрости не само од стране потомака већ целог народа. Они живе у нашим сећањима, они живе са нама, а подигнути споменик је пиједестал тих сећања и захвалности. Они то заслужују а ми према њиховим жртвама дужни смо да доказујемо да умемо да их памтимо, да ценимо њихово пожртвовање, да, сасвим је извесно носимо у себи личну одговорност, а високи бели крст, који се уздиже до небних висина, то доказује.

Живојка Милић је њихову кобну судбину описала при чему изричито истиче њихове заслуге у свакој песми понаособ. Таква судбина дирне до суза сваког читаоца:

*„Промрзлим и гладним борцима
залеглим по рововима,
мраз и зима
последњи атом снаге узима.
Горка кап судбине их испија.*

*Пешадијски ров, к`о рака за мртвака
у руке се дува-чује се хук.
Ал`храбро се држи
наш девети пук...”*

(ДЕВЕТИ ПУК НА ПОЛОЖАЈУ)

У знак сећања на свог деду Солунца Живојка Милић је написала:

*„У џепу нагорелог шињела,
комадић проје, буђаве, жуте,
давао ми је снагу и моћ, на повиках:
„Чувај се, чувај, Арнауते”!“*

Још једном истичем да читати родољубиву поезију са љубављу према завичају која се у телу усталаса, не може се без суза или макар нечујног јецаја, без жеље да се освестимо, да покренемо обнову људских вредности: љубави, сећања и части, ма у каквим искушењима били то нам је свима света обавеза да их памтимо, да их очувамо у овом узбурканом времену трајања. Жртве су неприкосновени ауторитет према коме морамо с дубоким поштовањем неговати и чувати надсећање и надљубав.

Живојка Милић је све те емоције дотакла и истакла у својим поетским исказима, што је и доказала. Објективно рефлектује време окупаторске похлепе за нашим пределима, њихову немилосрдност, али не заборавља ни

домаће издајнике. Једном речју доказала је умешност да од сваке катаклизмичне животне ситуације голобрадих ратника сачини успешну и допадљиву поетску творевину.

Оно што је битно истаћи, то је, да је ова поетска творевина проистекла из дневника Власте Петковића, једног од 1300 каплара. Храброг и несаломивог ратника.

На крају треба сви да се запитамо, да размислимо о мудрој максими коју је изрекао велики француски филозоф Жан Пол Сартр: „Јесу ли мртви пали узалуд? Ако свет треба да остане какав јесте, онда јесу”! Дакле, сви људи на свету, неопходно је, људски је и богоугодно је, да добро размисле пре него што дозволе да их воде страсти а не ум.

ДОБРОТА ДЕЛАЊА – ВРАТНИЦЕ У ВЕЧНОСТ

*„Племенит човек привлачи племените
људе и зна како да их задржи“*

Кант

Једна од многобројних врлина које су красиле Зузану Халупову (1925 – 2011) познату ликовну самоуку уметницу, била је безгранична племенитост која је зрачила из њених очију и увек благо изговорених речи. Безбројним добротинствима учинила је да је деценијама утискана у срца невољника а неописивом љубављу према деци била је и остала знана као Мама Зузана. Посредством УНИЦЕФ-а штампано јој је преко пет милиона разгледница – репродукција њених слика, снимани су многобројни документарни филмови о њеном животу...

Ове године обележава се деведесетогодишњица њеног рођења, те је ковачички књижевник Ђурица Ђура Крстин у знак њене љубави према деци написао за њих радио драму насловљену ПУТ У ТОКИО. Путовала је Зузана по целом свету, била је гост многобројних државника, многобројних галерија. Председник Америке Роналд Реган чак јој је дао на располагање хеликоптер и пилота са којим је обилазила најчешће Нијагарине водопаде и остале знаменитости које је жељно упијала и детаље преносила на своја платна. У Токију је била гост јапанског цара са сопственим возачем...

Ђурица је дошао на веома необичну и интересантну идеју да подари најмлађима једно неодољиво и њима блиставо штиво. Оживео је ликове деце којих је увек на Зузаниним платнима било у изобиљу и вештом нарацијом приповедао згоде и незгоде на путу Ковачица – Токио, као и у самој јапанској престоници. Дакле, деца као главни мотив Зузаниног уметничког израза, Ђурици су пружила неисцрпни

извор за тему поменуте драме. Попут Моме Капора са тв-драмом КИША НА ПУТУ ЗА АНКРАН (коју сам имала прилике давне 1967. године да читам још пре штампања) Ђурица обликује прозни свет деце користећи се обилато хумором и иронијом. Приповедачком позицијом постиже да сама имена главних актера драме најбоље говоре о њиховим карактерним особинама: Марка Страшљивица, Зуска Свезналица, Мишо Љубопитљивко, Циле Неверко, Ана Маторка, Марци Ждера и многи други, кроз њихове несташлуке одају своје наивне и невинне науме.

Сви се они налазе на Зузаниним платнима који су обасипани радозналим и озбиљним погледима посетилаца галерија а ноћу када се погасе светла, они се избављују из „окова рама“, искачу и крећу у авантуре и несташлуке по великом, и по много чему чудесном граду Токију. Тај град није ни налик на наше градове. Све је у њему невероватно почев од архитектонских здања великих зграда, до улица по којима ужурбано крећу људи озбиљних погледа сваки за својом обавезом, све је чисто без иједног баченог папирића... Чак и несташлуци деце попримају безброј видова позитивног понашања без оне раскалашне вике, међусобног гуркања, као да их сам амбијент града уразумљује и чини посве другачијим у понашању. Као да су у тренутку сазрели, као да се обогаћују врлинама, прожима их култура окружења, уозбиљује...

Дакле, Ђурица Ђура Крстин са овим штивом ПУТ У ТОКИО постигао је забавну функцију у књижевности при чему се истиче уочљива комуникативност овог текста као и истакнуте врлине неопходне у стасавању деце.

ПОЕЗИЈА КАО МЕЛЕМ ЗА ИСЦЕЉЕЊЕ ТУГЕ

Зорка Стојановић: КРИК НА ДЛАНУ, издање Библиотеке „Србољуб Митић“ и УКС Браничевско стишке књижевне заједнице Мало Црниће, 2015.

*„Ништа нас не чини тако великим
као велика бол.“*

Де Мисе

Зорка Стојановић, траје у токовима поезије од самог рођења када јој је Створитељ отворио испред првог погледа на овај свет вратнице те благочестиве светлости. Она тог ударја није ни била свесна а истрајавала је њиме, до стасавања њиме обујмљена. Није ни касније, када је корачала стазом која је ублажавала немирне таласе свакодневице њеног бивствовања, ублажавала терет камена који се и поред њеног одупирања нашао у грудима изазивајући свеколике ударце. Данас, сасвим је извесно, да пролазећи кроз узбуркане вртлоге туге која се утискала у сваку њену стопу, све чешће ублажава ако не и потискује то њено неухватљиво клијање, штитећи се снажним поетским оглашавањем.

Зна она да је за живот најважније стрпљење, зато је чекала повољан тренутак да открили сопствено духовно трајање, те у њој почињу да доминирају поетска сазвучја којима васпоставља нове визије тражећи да траје у жижи лирске евокације. И успева у томе, успева стечено богатство, тај раскошан унутрашњи свет да анимира, да клијање корена туге успори ако не и заустави од наметаних све суморнијих трена који се ваздан оглашавају изазивајући патњу и незауостављиву бол.

Нова поетска књига (пета по реду) насловљена је КРИК НА ДЛАНУ, уобличена ја од два поетска круга: Очева свирала и Срце плаво. Све песме одају њену дубоку емотивну повезаност за родитеље, браћу и њој драге пријатеље. Занемела је „очева свирала“, али Зорка њено милозвучје наставља речима:

*„Глас изговара тугу
суочену са одлуком.*

*Нема наде да се у ћутњу увуче,
нити вене да ме повеже
са крвотоком земље“...*

Лирика у овој књизи посвећена родитељима, пре свега њеном оцу који се упокојио у Господу и преселио из овоземаљског живота, препуна је вапајног крика и непомирљивости са крајем једног животног века. Слојеви елегичног поја који су у овом кругу убедљиво дирљиви до бола, до непомирљивог крика, јер им је извориште суочавање са губитком ненакнадиве „руке водиле“ или „губљења тла испод ногу“, круна су жалости која се никако не може мимоићи. Како без њих корачати животном стазом, без покретачке жишке, без самопоуздања? Како? Ипак, излаз је у спознаји да је патња предност у животу, исто као и срећа, излаз за Зорку је у поетском оглашавању кроз једно психолошко ткање, излаз је у нади из које се извлаче нити опстанка, када поетеса Зорка сада убедљиво емотивна превирања из којих искричи дубока повезаност са мајком:

*„Ти песмо мог ока,
мила и једина у души,
осмехом ми тепаш
кроз непрегледну даљину срца,
да берем погледе твоје
по сунцу и роси.“*

*„Мој драги цвете
у болу зоре“...*

Бол и озарење наизменично је нападају да на стазама по којима хода има једну равнотежу, има и поред јецаја, поред асоцијације да се тама и светлост непрекидно смењује не дозвољавајући празнинама да је увуку у вртлоге пропадања. Поетеса је то схватила те суптилно уздиже

своје мисли изнад свих чулних замки дакле, вешто уме да их заобиђе да би трајала. Привржена стрплењу отвара путању непролазне и мудре утехе од живота. Зна да на тој путањи има мелема за исцељење туге, да би стигла до једне комплексне суштине, до језгра есенције зарад опстанка.

Песме из циклуса СРЦЕ ПЛАВО, писане су као аутентични записи одајући нам Зорку да је склона и прозном оглашавању. Кроз овакву форму песме може целовитије изразити, често тугом проткане емоције, те врло упечатљиво сведочи о жару свога доживљаја, о крилаћењу које се не може лако зауставити оваквом формом стиха. Пред тим летом нема препрека, она је спремна да мудро размишља, дакако мирније о самим тим и рационалније, схватајући филозофску поруку значајног немачког романтичарског ствараоца Новалиса: „Требало би се поносити болом, он нас подсећа на наш високи положај“.

Залази поетеса и у метафизичке опсервације са изграђеним искуственим даром што додаје њеном поетском исказивању једно вредније обележје. Када се зарања у те надчулне поетске творевине, из сећања ми је искрсла давно изречена једна мисао; изговорена на неком поетском сусрету: „Нека ти зеница мога ока буде гнездо твоје лепоте“!

У другом поетском кругу у песми Крст моје крви, посвећеној брату Зорану, поетеса каже:

„1. Где се крст моје крви вије? У светлом коначишту зенице драгог ока. Поздравља ме старо стринино огледало. Боре сведоче о давним загрљајима. Долазе нова сазнања. Прошлост на драгим пашњацима скупља моћ и стоји на месту, где је био очев дом.

2. Нови дом. Сабирам све што се збило. У бившим и будућим сусретима, плетем венац љубави. Сазнала сам где је крст моје љубави.“

Мудро и вешто изречено. Не може да промакне ни једна асоцијација код читалаца које поетеса намеће уз непрекидно лепетање њене усплахирене душе, уз непрекидне спознаје дате са пренаглашеном симболиком. Дакле, непрекидан преплет јаве и снова, који овом поетском кругу даје вредност и који убедљиво доминирају, саткани од једне лирске целине из дубина изворишта њене туге и бола. У њиховом оглашавању у чулима читалаца, као у бродолому у коме се кроз борбу и муке за опстанак, налази спас и рађа радост новог полета оснаженог и покретачког, тако се и код Зорке отварају увек изнова нова надахнућа отварајући спас бивства испољавајући један иманентан сензибилитет који зрачи и изван граница њене свести.

СВЕТЛОКАЗИ ЗА БЛАГОДАРНО ОДРАСТАЊЕ

*„Васпитање деце је посао у коме морамо
знати како да трошимо време да га
не бисмо изгубили.“*

Жан – Жак Русо

Француски књижевник и филозоф-просветитељ, својом осећајношћу и љубављу према човечанству, као социјални мислилац, борио се за једнакост међу људима, истичући да брига за васпитање деце и њихово усмеравање животоком, треба да буде примарно не само за родитеље, већ и за цело друштво.

Сходно таквим мислима Библиотека „Србољуб Митић“ у Малом Црнићу, да би учинила животе младих нараштаја што садржајнијим, је још пре десет година расписала литерарни конкурс насловљен „Див Стигу“ за све ученике основних школа. Њихово стасавање оплемењено је једним заиста неодољивим изазовом којим је будила свест да се од самог детињства уче и усмеравају на заштитничко опхођење, али и да се окушају у сопственим способностима према културним вредностима које су стожер њиховог идентитета.

Из свих Основних школа на подручију Општине, сваке је године на адресу Библиотеке приспевало мноштво литерарних радова. Искази деце-стваралаца су различитих књижевних форми са тематиком испољавања љубави према завичајним пределима, лепотом природе, усталасалог родољубља, чак и оне које се заснивају на темељима Светосавља... Било да је то лирски или прозни исказ, јасно је да им је отварао вратнице наде на корисним и благодарним путевима, разастирујући испред њихових зачуђених очију нове хоризонте, стварајући им светозарне темеље у одрастању ослобађајући их летаргије свакодневнице или седења за рачунарима. Нажалост, из године у годину и поред све бољих састава и порука које су доносили, нису могли бити сви награђени, награђивани су

они најбољи, међу најбољима. Ти радови су сада сакупљени у овај Зборник јер је жири оценио да су њихове вредности литерарних прегнућа на самом врху, а Библиотека указује да ће оваква књига бити као снажан подстицај за остале потенцијалне литерарне ствараоце који ће се окушати у такмичењима, којима ће животом одрастања, њиховим токовима, улепшавати трајање дајући му нове вредности, дајући њиховим племенитим визијама светлине трена.

Очигледно је да су наша деца вредна и умна у чему их треба само подржавати и подстицати да њихове потенцијалне могућности буду још садржајније, њихова маштања још богатија. Тако ће им се отворити све вратнице до свеколиких лепота које их окружују, које им служе као надахнуће. Понегде, у њиховим суптилним исказима подкраде се и понека метафора лако схватљива. Уз непрекидно подржавање, разуме се и њихово перманентно усавршавање уколико што чешће буду читали прикладне књиге, богатиће и фонд речи, што је код неких песника-деце већ уочено јер имају завидне ниске речи у стихотворењима. Да се ова књига сабраних награђених радова деце нађе у њиховим рукама, да им озари образе и у очима намножи звездице дародарнице, осмислила је Зорка Стојановић, директорка Библиотеке. Иначе, она је и организатор такмичења која на њиховом путу пали и множи светлоказе и увек се заштитнички опходи према културним вредностима да би млади знали када се нађу на раскрсници добра и зла, који пут да изаберу.

ЗАТИРАЊЕ ПРЕДРАСУДА

Данијела Божичковић Радуловић и Антилета Ана Живковић: ЧИПКА И ЧОКОЛАДА, издање Арте, Београд, 2015.

*„Непријатељима треба непрекидно праштати
јер је то оно што их највише љути“.*
Вајдл

Две тек стасале младости, што не значи без животворивог, умног и помног посматрања окружења, две даме како по изгледу, тако и по опхођењу, доследне сопственим искуствима, прожете благотворивим стваралачким даровима, поставиле су себи задатак: водиће преписку мејлом о свакодневици битисања, о рефлeksiјама времена у коме живе, а које је често прожето апсурдима, не изостављајући ни сферу социјалног, залазиће у последично узрочне везе, градиће тако њихову визију пуну мисаоне дубине и једне искрене и честите топлине, људске, које данас видљиво недостају.

Једна је налик на Монику Белучи, али по слободоумности испољавања ставова, ја сам јој додала прикладније име: Ерика Јонг.

Друга је налик на Мерилин Монро, са ставовима често уздржаним, те ми се причинило да би јој више одговарало упоређење са романтичарским духом славне Емили Бронте.

Но, свеједно, то су моја виђења као једне од читалачке публике, те су мишљења заснована на повременим сегментима испољавања њихових ставова.

Иначе, она прва у роману користи име Чарна, искључива је црнка, са животним начелима која неће устукнути ни пред рушилачким заплетима живота ма какви они били, а она друга Чупка, плавокоса и нежног осмеха који јој не силази са лица. Обе су неодољиве за мушке погледе, или још више уздахе.

Дакле, две супротности како по изгледу, тако и по нанизаним, смисленим реченицама, видна су противтежа поимању вредности које ипак, никад ни код Чарне још мање код Чупке, не прелазе границе пристојности, већ остају у оквирима њене зоне, штитећи циљ цивилизације која настоји да живи осмишљено и културно, без разних зађевица које би реметиле суштину узвишености духовног трајања.

Ту је и трећа особа као њихов супер его Станко Холцнер, алтруист, космополит који их подржава са вером у љубав, са жаром који је неопходан да се она не окрњи и да се њихова замисао уздигне на значајнији уметнички опус.

Замишљено – учињено. Размењиваће мисли дописивањем преко мејла! Та корисна замисао, та размена мишљења, временом је прерасла у роман, насловљен ЧИПКА И ЧОКОЛАДА, у издању Издавачке куће Арте, Београд.

Чарна и Чупка поставиле су себи благочестиву обавезу коју су и испуниле, сада је на њима да убиру плодове. Пикасо је рекао: „Ко хоће нешто да учини нађе начин, ко неће ништа да учини, нађе оправдање“. Њих две су пронашле начин да своје замисли остваре. Здруженом енергијом остале су доследне вољи и начину деловања суштаственом циљу. За њих је смисао љубави и смисао постојања, баш као што је то био за Тристана и Изолду. Отвориле су благодарну стазу до корисног циља којом су препуне наде и надасве надахнућа закорачиле.

Чарна и Чупка размењивале су своје мисли преко мејла искрено, пре свега о ономе што им се дешава, о чему размишљају. Код Чарне мисао није обуздавана, нити спутавана, понекад је огољена и варнички у сликама, баш као њене слике чији мотиви као да се крећу по платну. Код Чупке јасно се оцртавају метафоре и симболи чија се значења утискају у мисли читалаца са светодарним смислом, баш као и њени стихови.

Инспиративно врело за обе је био живот, вишезначајна љубав и њихова свакидашњица препуна емотивних узлета

и падова. Какви су били таласи емоција, такав је био и узлет или пад који је понекад проузроковао резове на срцу.

Најјача нит коју су следиле Чарна и Чупка била је изазов против свеколиких предрасуда са којима су се сукобљавале, које су настојале да у свакодневици битисања у њима затру жену, та настојања су им била „омча око врата“. Та нит се мора прекинути, не само око њих већ и око сваког читаоца који зарања у суштину фабуле, да би о њој размишљао без предрасуда. Само би тако схватио живот који је често борба против фраза, против неистина које се погрешно интерпретирају, најчешће онако, како то одговара средини у којој су људи без сопствених животних осмишљавања увек склони да својим оштрицама усталасају мисли.

Узвишена суштина дубоко племенитог смисла, одаје Чарнин и Чупкин сензибилитет из кога варничке визије о раскидању стега око жена, јер само ослобођена њих, жена ће бити слободоумна да се са снагом супротстави вековима наметаним оквирима, да изађе их њих, храбра и ослобођена не хајући за вековима корењене предрасуде које су њен лик обезличавале и без њене воље. И Чарна и Чупка у том науму, једна другу су успешно допуњавале, подстрекивале на стваралачки чин да чени извајају и психолошки и физиолошки профил супротан од оног наметаног, у коме она није могла да има доминантну улогу ма какве је способности испољавала. Значи, њихови разговори нису били узалудно губљење времена, већ сваки од њих носи у себи едукативне поруке и дубоке емотивне и мисаоне слојеве. Носи смернице којима би требала свака жена да закорачи, да не дозволи да се умањује њена вредност ни на једном животном путу већ да делима доказује да није њена индивидуалност подређена устаљеним оквирима, поготово којих има у изобиљу у руралним срединама. Она сваког трена и на сваком месту треба да зрачи вредношћу сопствених стваралачких мисли ако је вољом Господњом тај дар обележио њено бивство, и ако је упутио тако благодарним стазама. Жена мора да истраје без обзира на кишљење људи који су склони да је омаловажавају, да јој не признају благочестивост стваралачког надахнућа, већ

јој често из личних мрачних побуда, успех тог надахнућа приписују њеном изазовном физичком изгледу који зрачи лепотом. Зато, мудар и моралан задатак сваког људског бића је да подржава женску креативност за слободно испољавање стваралачког наума, без злурадих коментара.

Да бих оправдала изречено на заједничку књигу Данијеле Божичковић Радуловић и Антилете Ане Живковић, цитирала бих из завршног дела књиге један мали део њихових размена мишљења:

„ЧУПКА: Када ти је нешто од Бога дато, могу да ти одузимају, оспоравају, омаловажавају, нека их, вероватно и имају разлога за то. Свако исто има своју причу. Пусти их, нека их, можда морају то да раде не би ли увеличавали на тај начин твој дар, твоју причу. Што се бринеш? Ето, тако ми дође да ти често кажем, а опет не могу. Али зашто то теби не могу да кажем, када сам ти причала неке своје најинтимније приче, а не могу да те утешим, него посматрам шта ти се у животу дешава...“

Енергија какву си послао, таква ће ти се вратити“.

ЧАРНА: Рече једном један Херман:

*„Птица се рађа из јајета,
Јаје је свет,
Ко жели да буде рођен,
Мора да разори један свет.
Птица лети према Богу,
Бог се зове...“*

А сада, са уморним крилима и пожутелим књигама Хермана Хесеа, под наслагама прашине, угашеним, тешким погледом мрштимо се ка младом перју и лепоту челичних крила и не разумемо ту жељу за слободом и летом.

Уместо звука љуске јајета која пуца и рађа снагу чује се малодушност и ломљење идеала.

Збиља, како се зове Бог?

Човек добро носи у себи. Добро чини, добром се надај. Мантија не чини човека, већ срце и душа у њему. У томе је сва мудрост мојих осећања према Богу, истини и љубави.

Да. У праву си, Бог је љубав.
Знам“.

На почетку овог циклуса Чарна и Чупка користе као увод у њега мисао Достојевског: „Кад Бог не би постојао, требало би га измислити“. Убеђена сам да овај цитат код обе је покренуо корисне стваралачке ватре и упућује на спознају да се кроз духовна понирања отварају врела мисаоних и општечовечанских топлина као најузвишенијих истина.

На крају своје импресије (не бих желела да неко помисли да је то субјективна пројекција) желела бих констатовати да су разговори – преписке Чарне и Чупке, препуне светлица попут небеских муња, препуне племенитих порука, па читалац стаје на стамене темеље са којих отвара нове хоризонте једног искреног, а надасве богоугодног дружења две особе које намећу и шире свељудске вредности. Наравно, упућују и друге да се у искреним и часним односима надограђују гране лепота људског бивствовања.

ОТВАРАРАЊЕ ВРАТНИЦА ЉУДСКИХ ДУША

Зузана Чижикова: РАЗГОВОРИ, издање Словачки
издавачки центар, Бачки Петровац 2015. год.

*„Права вредност човека састоји се у томе,
у којој мери је и у ком смислу могао да се
ослободи свога ја“.*
Ајништајн

Др Зузана Чижикова, доц. На Катедри славистике Филолошког факултета Универзитета у Београду, последњих година водила је разговоре са литерарним ствараоцима и истакнутим личностима у области културе, које је редовно објављивала у часопису Нови живот (Нову живот) који излази при Словачком издавачком центру у Бачком Петровцу. Сада је те разговоре сабрала (десет) и објавила у књизи насловљеној РАЗГОВОРИ.

Књига садржи разговоре са: Ладиславом Чаним, Катарином Хрицовом, Михалом Ђугом, Вјером Бенковом, Михалом Тиром, Аном Дудашовом (Ана Дудаш), Јаном Лабатом, Маријом Котвашовом Јонашовом, Зђенком Валентовом Белићевом и Адамом Светликом.

Из уводног дела ауторке насловљеног Рефлексије стваралаштва посредством разговора, од кога се само део овде наводи, ова скромна особа чије хришћанске врлине добротом заре, каже:

„Када ми је тадашњи главни уредник за културу и литературу часописа Нови живот (Нову живот) Адам Светлик као члану редакције која је формирана на крају године 2005. у духу нове редакцијске концепције, предложио да радим разговоре посредством савремене техничке погодности какав је интернет (разговори су објављивани у рубрици ЧЕТ (CHAT) у истоименом часопису у периоду од 2006 – 2013. године, оживела је у мени давна жеља спојена с писаном речју, та жарка жеља

настала је још за време тинејџерских година – да постанем новинарка. Ови моји потиснути снови спојени са будућим занимањем – публицистиком, које нисам никада запечатила, почели су изнова добијати реални смисао. Нова рубрика је у мени покренула простор за оживљавање искуства из младалачког пливања у публицистичким водама, где су ми била интересантна сусретања и разговори са људима, упознавањем њихових живота, занимања, мисије...“

Др Зузана даље истиче како су се сви анкетари радо одазивали позиву на разговор кроз који је она приказивала њихове портрете.

Свако од анкетираних на посебан начин презентује магнетну снагу стваралачког чина војвођанских Словака, откривају разгранато богатство и многоструку лепоту њиховог бивства. Оно је присутно, оно траје и темељи се на вредном обзору, на интелектуалном приступу доказујући уверљиву снагу мисаоности.

Из личног искуства тврдим да није било ауторкиних умних, подстицајних питања да не бих могла из ове по пространству мале, али по стваралачком чину обимне галаксије, да напишем одговор на њена свеобухватна питања. Има она видне доброте у себи, има и благослов да успешно отвори сваком саговорнику неспутану речитост, ма колико он био уздржан, осети њен позитиван магнетизам и потребу да без икаквог ограничења, не зазирући, одговори на свако њено питање. Од укупно десет постављених питања која су била веома подстицајна, истичем, мој разговор са њом штампан чак на дванаест страница.

Овом приликом обухватила бих само прво њено питање и мој одговор који, надам се, просветљава окружење у коме бивствујем.

ЗУЗАНА ЧИЖИКОВА: Мила госпођа Ана, шта је изгубила словачка војвођанска литература а шта је добила српска поезија Вашим одласком из словачке средине у Мало Црниће, где живите и стварате више од пола века и где сте нашли свој други завичај. Стварате пре свега у српској средини, пишете по српски, већина критичара

и историчара Ваше стваралаштво сагледавају (и високо цене) у српском контексту, али ми (словачка и војвођанска литерарна општина) не желимо (а немамо ни разлог) да вас се одрекнемо. Видимо Вас као СВОЈУ, и када су ваше књиге и текстови били на словачком језику штампане само приликом заокружених јубилеја 1996. и 2006. Какав је Ваш однос према словачкој литератури, у стваралаштву наших песника? Поделите са нашим читаоцима своје успомене на песнике Михала Бабинку (и других са којима сте сарађивали), који је Ваше песме преводио и писао о Вашим збиркама (нпр. о збирци ТРАГОМ НЕДОСТИЖА, 1972.) И ИСТАКАО Ваше корене; назвао вас је седамдесетих година „анонимним посредником између две литературе“?

А.Д.: (Мој одговор сам насловила: ВАЖНО ЈЕ ДОКУЧИТИ БИТ СУШТИНЕ), а гласи:

Негде сам прочитала (парафразираћу мисао): Да би оплеменио и облагородио људску расу, Бог с времена на време шаље на земљу благородне душе. Једна од таквих је и душа песника! Лично сматрам да би она делала и следила Божију промисао, јер јој је подарен таленат, стваралачка моћ и извор надахнућа, да је неопходно да живи према Божијим заповестима да би могла да извршава благу Божију вољу. Само тада поезија постаје најмоћније средство за утицај на разум и савест човека. Њој су подарени сви атрибути благодати и поезија постаје „кћи Неба“. За ту благодат, стваралачко надахнуће и саму креативност што сам закорачила у свет поезије, захвална сам Богу. Захвална сам и људима са којима сам била окружена, најпре барду српске поезије Србољубу Митићу од кога сам имала најчешће најјачу подршку а потом и осталима. Срба је био тај од кога сам стицала поетску зрелост, који ме несебично усмеравао ка њој. Моја канцеларија је све чешће постајала прави Парнас где су се окупљали песници и одакле су ластариле поетске речи. Девет пуних година путовала сам из Пожаревца на своје радно место, ћиром, који је само десет километара, уз благе узбрдице пролазио за читавих четрдесет минута! С књигом у руци скраћивала сам време, јер тада није било аутобуса а аутомобили су били реткост

и привилегија богатих. Чак ни Општина није имала ауто већ се председник возио чезама, наравно и ја сама која сам често обилазила насеља која су припадала Општини.

Прелаз из словачке средине, из једне у свим сферама развијене Општине, у једну средину која је у многочему заостајала за Војводином, десио ми се у време када срце царује над умом. Подносила сам и прихватала с лакоћом много тога јер сам у људима осетила љубав а то је за мене било најбитније, то ми је помогло да ме не разара носталгија, која се повремено, само у почетку појављивала. Овде сам стекла други завичај, духовну надградњу а корени су ми тамо. Било би ми тешко да ме не сматрате СВОЈОМ, то ми испуњава празнину која се повремено испречи испред мене.

У надељнику Хлас људу (Хлас људу), просветни радник и новинар Јан Цицка писао је о мојој првој збирци поезије „Свуда ме прате мрави“ чију је насловну страну илустровао Момо Капор. Јан је такође превео на словачки језик песму „Не иди луда ватро“ која је уз текст. Тада ми се јавио и Михал Бабинка који је за мене био један од најзначајнијих литерарних стваралаца југословенских Словака. Писао је и он о мени, објављивао је и моје песме које је преводио на словачки језик. Осећала сам да му се не могу никако одужити за његов труд, па сам касније написала кратак осврт на књигу ЗАВИЧАЈНЕ МАГЛЕ, у издању Дневника 1985. год. Нови Сад. (штампане постхумно). Приказ је објављен у Часопису „Стиг“ и у мојој књизи РЕЧ О РЕЧИ у издању „Српске књиге“ Рума, 2002. године.

У издању Културе, штампана је моја збирка поезије 1996. године „Читање будућности“. Књига садржи преводе Михала Бабинке и Вићазослава Хроњца. Поетска збирка Отворени час (2006) коју је саставио В.Хроњец, садржи моје песме писане на словачком језику, као и критичке осврте познатих српских критичара о мом стваралачком раду. Рецензенти ове књиге су Зузана Чижикова, Вјера Бенкова и Оливера Шијачки. Обе књиге штампане су уз свесрдно залагање Вићазослава Хроњца.

На крају овог питања, надам се најобимнијег, ја се не бих усудила да дајем мишљење о томе шта је изгубила словачка-војвођанска литература, а шта је добило српско, ближе речено стишко подручје, и уопште културна збивања ове средине мојим деценијским залагањем. Препустићу то да оцењују историчари књижевности!

Др Зузана Чижикова са књигом РАЗГОВОРИ, није истакла само књижевне вредности, већ је доказала кроз вођене разговоре енергију Словака, њихов сензибилитет који видно просијава и који ће просијавати кроз многе будуће генерације да не забораве, било где да битишу, сопствене корене.

НЕИЗБЕЖНОСТ ПОЕТСКОГ ИСКАЗА У ПРИЧАМА

После многобројних награда за поетска остварења која је Тања Ђурђевић презентовала јавности, са књигом, привлачноог наслова ГАЛЕРИЈА ИЗА РЕШЕТАКА, представља се читалачкој публици са кратким причама. Кроз занимљиво приповедање о свакодневици бивствовања, неретко засветле стихови са упечатијивим метафорама које надограђују литерарну вредност овог прозног дела, чак се понегде на крају приче као епилог фабуле уобличава поента у стиховима. Тако Тања ове аутентичне, ове препуне парадокса, приче уздиже изнад често, код многих писаца присутне тескобе приповедања. Том посебношћу дескрипције она нам дарује кроз сложене композиције животних потонућа свеколику трагику која се утиска у наше мисли, у наш мисаони склоп јачином која неодољиво траје, која се намеће разложеним животним свакидашњицама које се не могу мимоићи.

Из сваке приче извиру судбине људи који су суочени често веома тешком неминовношћу трајања, који су бачени на животне маргине сурове и застрашујуће стварности јер испред сваког њиховог корака отварају се понори, а испред вида ужаси, попут сцена из Хичкокових филмова. Јунаци ових прича никако не одолевају разноврсним пороцима који их неминовно шибајући чине онаквим каквим су приказани. Натопљени и отежали од тих порока, сужених свести, усмерени су само на стазе на којима се губи тле испод ногу, на пропадање у тамне понорне зјапове.

Тања као што је у поезији досегла сам врх вредности, тако и у прозном чиму описује реалне животне чињенице, непосредно и посвећено. Читалац има утисак да сликовито нанизане реченице, приказују различите ситуације, које као стварност искрсавају, о којима се размишља као и спреси сила које их вуку у таласе помућене трагичношћу, тако и комичношћу, заправо гротескно поентирана нит приче додаје приповедачком чину на вредности и уверљивости. Понегде као да васкрсава илузија животног импулса, а

понегде зенице очију препуне страха под бременом живота поринуле у дуб' безнађа отежовају трајање и онемогућавају да се пронађе било какав излаз који би макар и наговестио спас.

Проза Тање Ђурђевић обележава један виши ниво, један свестрани тематски распон кроз сваку дескрипцију, којом нас суочава са разноврсним животним токовима кроз које ликови оживотворених прича пролазе. Пролазе без оног спасоносног искоришћавања могућности да се кораком досегне у светлосне пределе, али, нажалост они су далеко од видокруга страдалника. Принуђени су да на таквој стази где су убачени или су сами допринели да се на њој, нађу сахну до самог исчезавања. Јер и тамо где је љубав узвраћена, њена благодет је препуна резова који уступају место болним таласима, витлају животе попут паперја у олујним пределима који се намећу као неминовност. Ретки су ликови из ових прича који умеју да препознају тренутке који би их својом искричавом љубављу могли преобратити. Има се утисак као да такви страдалници немају довољно снаге, ни онда када доживе дуго ишчекивано просветљење које би их упућивало ка Богу.

Тања вешто уме да трагику живљења преобрати у хумор (Диана без „Ј", и др.), да истакне животне лекције са едукативним порукама... Коначно, сваки човек носи у себи потенцијал за љубав, али многи га не умеју покренути, нити осећати ту благодат. Она посматра живот будним оком што је уочљиво по шароликом тематском одређењу на лексички богатом исказу, те наше прозно ствралаштво обележава додатним тоновима једне искрене и племените душе пошто у многим поентама прича тежи једном људскијем бивствовању. Зна да љубав чини суштину живота уколико страдалници - главни актери у причама имају довољно снаге да плутају да би били спашени, а имаће је уколико им се благовремено пружи рука спаса.

ПРИЗИВАЊЕ ЉУДСКИХ ВРЛИНА

*„Без поштовања нема љубави“
Кант*

На самом почетку ишчитавања лирских порука Радосава Стојановића сабраних у књизи насловљеној КАД БИ ЉУБАВИ БИЛО, читаоцу је јасно да је за овог елитног песника поезија најдародарнија животна стаза која истински осмишљава човеково трајање. Као неисцрпно извориште надахнућа намеће се светилни путоказ који благодарно зрачи, који је основа свељудског истрајавања: љубав. Љубав је за песника Аријаднина нит за којом ревносно ходи упечатљивим и сигурним корацима долазећи до дарезљивог излаза, до спаса из намножених лавирината што се увек изнова намећу и прете безизлазима. Тамо где постоји љубав заснована на међусобном поштовању и уважавању, постоји и снажан покретачки мотив са којим се могу отварати свеколике вратнице непролазних лепота које засењују сваку космичку патњу преображавајући је и уобличавајући у једно божанско оличење које је темељ истинске човечанске племенитости и тоpline.

Загледан у исконске темеље традиције као светлодарне видике, Радосав кроз суптилни пој понире попут реке понорнице које походи трагајући за огњем предела у којима је рођен, у којима битише. Први предели су свакако Косово и Метохија вековна станишта српских огњишта и вековима ствараних културних тековина, пре свега сакралних здања. Сви ти предели подједнаком се снагом ватре оглашавају јер су у њиховим темељима намножени погледи предака, бруј молитви и безброј уздаха. Лепет крила утве на гредама и сводовима као симбола неугаслих духовних показатеља указује на латентно прибежиште, даје снаге да се ухвати укоштац са наизглед непремостивим препрекама људских замки које последњих деценија одасвуд претећи израњају.

Прожет снажним емоционалним набојем, он надљудском силом племенитошћу, као са стојера, уводном песмом одмотава нагомилану снагу духа, понекад

са благом иронијом, испуњен сумњом, скоро вапајно каже:
„Кад би љубави било / Звао бих те љубављу својом“ /.
Сумња, али верује да је љубав незагубива, неуништива и
никад неугасла, само је притајена у неком кутку свести
и онда када је на измаку снаге, она слапом шикну попут
скривеног издана, надахне и покреће светилне путоказе
доказујући се да је она неиспитани космички бескрај који
може новим озарењем изненадити.

И, тако неугасла љубав покрене мисли и песник
Радосав надахнуто и одлучно упали кандило душе,
пробуди суштину божанског, одгрне тамни плашт времена
и убедљиво каже:

*„Одвешћу те у Призрен. Код грнчара
Изучићу занат како се посуде праве
Старинска кандила са сенком свеца што одмара
Саму суштину Бога и митске таме“ ...*

(ОДВЕШЋУ ТЕ У ПРИЗРЕН)

Зашто баш у Призрен?! Зато јер су тамо вековима
обитавале престонице српских царева Душана, Уроша...
Тамо где су Божији храмови Богородице Љевишке,
Светог Спаса, Светог Ђорђа... Тамо где су утемељиване
духовности српског народа, православље... Баш тамо
где је у клисури Бистрице ницао Дервен град, где су руке
средњевековних владара Милутина, Душана, Вукашина у
темеље уливали љубав, где и данас Бистрица у свом кориту
жубори онађена. Опомиње, тамо узнесена на духовни
пиједестал српства, где би могла да прогледа, јер ОНА
је та која репродукује живот, продужава лозу, наставља
започето и често изгубљено усмерава на вековна огњишта,
на разорене темеље културних баштина која у својим
дубинама пламте ватром праведном.

Песник Радосав Стојановић свестран по тематском
казивању, страствен у распеваном хабилитету уверљивом
вештином поетског израза успоставља спој световног,
духовног и митског, намерно да заустави, или макар
обузда неделима наговештавану неумитност. Све је склоно

променама, и у једном трену, у катаклизми људског безумља ОНА се губи, пре времена своју душу пресељава, што код читаоца ствара разбуктале метафизичке инсинуације:

*„Прошла је испод стреха где се хлеб пече
И један древни народ на зденцу умива
У њеним стопама усахли цветови клече
И одмотава се клупко животних плетива“.*

(СЛОВО О ОДСУТНОСТИ)

Ако је код неких и заборављено, незагубиво је. Све је у књизи Хвостанског катастиха забележено, светилним сјајем одзвања, тајне одаје, сумрак једног времена спасава. Њене се странице вековима кроз време прелиставају, доказујући сва завештања. У вечном Дантеовском кружењу бледи, губи се нада, али опет израња јер не може правду да обезличи:

*„И моје речи пуне озарја биле упућене нади
А моје очи упрте у велико звоно света
И никада не би било узмаха
Са хвостанске греде“.*

(СУМЊА У ПОСТОЈАЊЕ)

Из богатог лирског опуса Радосав указује да поезија дели судбину народа. Међу најпотпуније поетске слике где то потенцира спада и песма И УДВЕДОХ ЈЕ У ПРИЗРЕН, у град који је симбол духовности и српства. У поетском врту Радосав жену уздиже до небних висина одакле ће заискрити све њене врлине. У овој поетској творевини ОНА се из тишине јавља и збори оснаженом и неуништивом одлучношћу са видом упртим у средњевековне лепоте Божијих храмова. Убедљиво акцентује љубав и свеколико пожртвовање на које је она спремна, да женственошћу, виспрено, исправи сагрешења.

У луку разуђених поетских слика које читаоца не остављају равнодушним и које га упућују на размишљање налази се и песма И РОДИХ СИНА ЕМАНУИЛА за коју

могу тврдити да је показатељ непрекидног обнављања људског рода, потенцирање на Богобојажљивост и смерност у искушењима које се човеку намећу:

*„Беше он Адам
Беше он Ноје
Беше човек Божијега обличја
После потона“.*

Ми нисмо сами на овоземаљском путу, с нама је Бог, увек, било какво име да носимо... Бог је увек присутан, он нас води, од дејствује непрекидно, непристрасно, једнако... Емануил! С нама Бог“.

БИВСТВОВАЊЕ У ОПАКОДЕЛНИМ ПРЕДЕЛИМА

Звонимир Хаџи Јовић: СТОСЛОВ И ТАМНИ ВИЛАЈЕТ,
издавач Књижевна заједница НИШ, 2014.год.

*„Госпoде мој и Творче мој, васпoстави чoвека, каквoга
Ти првo створи. Овакав какав је чoвек није Твоје дело.
Овакав какав је чoвек твoрац је самога себе”.*
Владика Николај

Суштинска чoвекова мисија на земљи у овим
опакоделним временима све се више изoпачује, све се
чешће замрачује, губи и најмањи зрачак светлости који
му је отвараo вратнице праведности, чуваo наду. А чoвек?
Чoвек је немоћан да тo сурвавање у тамне пределе заустави,
немоћан је уколико је прожет сoтонским обманaма,
њихoвим опакоделним стазама мамљен, без снаге је да им
се oдупре.

Само истинска спoзнаје o Творцу, и добрoта која би му
душу испунила смерношћу и богоугодношћу, молитвено
бдење уз пламен свеће у oживљеним сакралним здањима,
нуде чoвеку спасење, нуде целебну моћ. Тако усмерени, уз
веру, угледаће излаз и у људска срца вратиће се бoжанска
љубав. Тада ће им бити подарено спасење, а нагомилана
злoба и мржња биће распршена без повратка. Својим
присуством у екуменским, добрoчинитељним делима,
биће благодатно богатство не само њима већ и њихoвом
oкружењу. Тако ће им се васпoставити лик који је Твoрац
створиo удахнувши му праискoнско oбожење, а они ће
бити упућени ка дрвету живота, тада ће „Сатанска скала
за подземни свет сасвим је извесно oстати празна, без
утиснутих људских стопа на њoј.

Звонирнир Јовић, прoтoјереј, пре oве поетске књиге
насловљене СТОСЛОВ И ТАМНИ ВИЛАЈЕТ, штампao је
oсам поетских књига, на чијим страницама светле лирска
oпредељења прoткана искричавoм светлoшћу философије
и теологије. Дакле, његова лирика из прeходних

оглашавања упућује читалачке поклонике поетске речи да подарен овоземаљски живот оплемене са што више добрих дела како би били доследни хришћанским врлинама и како би им од Творца подарене земаљска мисија била усмерена на сејање лепота људског духа, на доброчињења.

Кроз родољубиве песме ових књига указује на страдални живот људства на пределима „вечитог српског Косова и Метохије”, на немоћ и немар оних који би требали да много више мисле о будућности српског живља на прадедовским пределима које се све чешће и све више од стране туђина својатају.

Са новоштампаном књигом насловљеном СТОСЛОВ И ВИЛАЈЕТ, кроз две поеме и песму Први, други и трећи петли, песник Звонимир Јовић са још већим жаром, не само због урођеног родољубља, већ и због удаљености од родне груде, исказује сопствена опредељења кроз изражену стрепњу за скорашња али и будућа олујна времена. Сугестивним, али повремено непримереним речима за поетски говор, изражава субјективна уверења, указавши да је, уколико се у људска срца не усели љубав, отворен пут Сатани да посеје још жешће семе зла међу људима, да нас што више затрује, да би тако присвојеним људским душама што више управљао њиховим животима усмеравајући човека на недоличне стазе.

На самом почетку прве поеме СТОСЛОВ, песник користи цитат из Горског вијенца П.П. Његоша: „Крст носити нама је суђено”. Овај уводник упућује читаоца на страдалничке човекове муке, на његове тежње у непрекидној борби за победом добра, али и немогућност да се сам, уколико се не стопи у јединство, пре свега литургијско, избори за хуманост и општељудско достојанствено трајање. Са ликом обоженог човека који неће бити склон пороцима већ ће пред њима стати и опстати непоштеђен и достојанствен.

Песник попут чувеног хеленског философа Диогена спреман је да са упаљеним фењером у руци усред бела дана трага, никако не одступајући од својих убеђења за таквим човеком, те каже:

*„Да човека Човеку покажем
На грехове свељудске укажем”...*

Непосустао у таквој намери, и без устукнућа пред било каквим опасностима, упоран је да трајност наде и својих намера докаже да и поред свих тешкоћа, треба и неопходно је, зарад вере, голготске муке издржати:

*„Ал лествице много су високо
Не виде се заклоњене грехом
Помоз Боже у Светој Тројици
Да отпочнем ово певаније -
На свељудског рода спасеније
Нек истину спознају у Христу”...*

О вери и безверју које на тремећи живота, у вечној борби често кулминирају, Јовић је незауостављив у затирању неморалности, бранећи и држећи се традиционалних односа, или како то рецензент ове књиге познати српски песник Зоран Вучић, каже: „Данашњи” „новатори” и тзв. постмодерни замериће овом песнику да је сувише старомодан, анахром, далеко од данашњег живота и глобалистичке стварности. Свакако и засигурно има у овом спеву, поред слављења божанске вечности и светости Господње и обрачуна са демонским злом, са Сатаном, има исувише лично интонираних места, разрачуна са нечаснима, али то не смета, односно не умањује племениту намеру Јовића да сведочи о овом нашем непокојном времену”.

У већини изречених мисли рецензента Вучића се слажем, сем у томе да је Звонимир Јовић, понегде, у неким стиховирна „исувише личан”. Ја бих рекла и превише непримерено личан. Када то кажем, мислим на субјективне (никако објективне) пројекције и навођењу имена појединих личности из српске историје и верског делотворења. Јовићево оцењивање њихових моралних особина које су, или нису имале утицаја на животе

на балканским просторима, требао је препустити историчарима. Овако, на тим местима лирски исказ се замагљује, губи лепоте поетског говора које поезија треба да пружи сваком поклоннику лирике, а које он поседује што је дугогодишњим поетским оглашавањем и доказао.

Кроз другу поему ТАМНИ ВИЛАЈЕТ, поета Звонимир Јовић сведочи са неодољивим лирским заносом који осећа и сам читалац, да овај песник може да пружи екуменске лепоте. Овај поетски круг садржи поетско казивање насловљено као и сама поема Тамни вилајет. Он је крајем двадесетог века у Сиднеју на наградном такмичењу српских песника, за ову песму освојио прву награду. Стил којим је писана та песма треба да му служи као узор за све остале поетске исказе. Свечовечански поетски ђердан пленио би срца свих читалаца. „Муњолике” мисли су благотвориве и не сагоревају наду да ће у вечној борби између добра и зла, нада надјачати незнађе. Светлости и таме између себе су у непрекидном преламању, једни друге усмеравају у бесконачне просторе, светлост је та која духовном енергијом отвара Господње путе, човек не би требао да је заобилази ни онда када се испред њега препрече Сциле и Харибде. Ево две строфе из истоимене песме:

*„Але ме адске на јави нападе.
Растачу ми месо зубима ватреним,
Душу ми преврћу, претражују, трују,
У крви и срцу паклено играју.
Маглом црвоточном на ум јуришају,
Але ме адске на јави нападе.
Падам у раку неба предубоку.
До битке-битке, до нигдине Ума,
Свуда око мене непроходна шума.
Од трња, глога и дивљег багрема.
Падам у раку неба предубоку.
Око мене цвета багремова шума.”*

Карактеристике порука из ове поеме песник Јовић

је дао кроз метафоричне изливе емотивних трептаја. Умереним и прихватљивим а пре свага умним исказом, сасвим је извесно да оваквим појем стиче више приврженика. Сведоци смо свакодневних поклекнућа која нам неумитно намеће време тамнинама беспућа, намеће испред нашег вида непрекидну борбу добра и зла, коју овај песник ни као теолог не може, нити сме занемарити. Он нас свесрдно кроз свој исказ упућује на чињење добрих дела. Добротворења треба да су императив сваког човека. Треба, али нису, застрашујући али отклоњиви када се занемари нетолеранција и самољубље.

СИЗИФОВСКО ЗАУСТАВЉАЊЕ НЕУМИТНИХ ТОКОВА

Драган Т. Јовић: ПЕСМЕ, издање Библиотека „Србољуб Митић” Мало Црниће и УКС Браничевско стишке заједнице, 2015.

*„Реч изговорена у право време је
јабука у сребрној чаши”.*

Соломон

С видно надахнутом перцепцијом како реалног, тако и имагинарног, у времену суновратних моралних вредности, када у човеку сахне људског и самилост, изговорене поетске речи могу да премрежују непроход из апокалиптичног лавиринта. Ако је љубав крик побуне против намножених празнина, Драган Т. Јовић са новом поетском књигом насловљеном једноставно ПЕСМЕ, нуди читаоцу онај делотворни, „штит” који ће му за будуће дане бити узданица, нуди „јабуку у сребрној чаши”, као окрепљење, као избављење па макар то било само привремено, битно је угледати зрневље подарене богодарне мисије коме је сваком ствараоцу а самим тим и пажљивом читаоцу подарено да га у незнању пролазности блажи ако не оснажи. Дакако, песник не може одречито поручити да одолимо разгранатој безвољности, да се од ње удаљимо и да крочимо светилним путем који ће нам указати на стаменије темеље бивствовања, далеко од зла, од оштрица зависти и мржње која се у тело забада попут трња. Драган нам на суптилан а пре свега сугестиван начин отвара вратнице излаза, претенциозним, метафизичким порукама са видном сублимираном искуственошћу. На читаоцу је да то уочи и да се суочи са спасоносним порукама одгонетајући их не устукнувши ни пред каквим препрекама или лажним изазовима. „Реч изговорена у право време” у нагомиланој и застрашујућој пролазности уме да буде спасоносно оруђе да и саме корене те усамљености, ако не затире, макар ублажава.

Поетска књига Драгана Т.Јовића, има четири круга: Понећу тапију, Слика у албуму, Пролазан као лист и Тражим реч. Сва четири круга исказана су у објективном духовном дослуху аутора са читалачком публиком ма колико се он у неким размишљањима од њих удаљавао, или би са њима био у сагласју. Видно је да он упечатљиво, дубоко и помно ослушкује само жариште њиховог бивства упоређујући га са сопственим, и снагом речи уздиже их до једног драмског волумена, до једне исте судбинске, овоземаљске трајности. Знано је да деградација основних људских вредности отвара пут безверју, затире верословље као један од битних циљева за светилну егзистенцијалност спутавајући расчовечавање, а бити и опстати као човек у намноженим све већим социјалним разликама, тешко је, само снага вере спасава човека од девијација.

Кроз стихове Драгана Т.Јовића и поред спознаје о пролазности и понегде испољеног песимизма, засветли тежња ка савршенству, битна је његова тенденција у исказаним порукама за испољавање љубави према ближњима, прерна родољубљу... Жеље да негујемо своје личне особености које су нам оставили у аманет преци и да не заборављамо да развијамо свест о вредностима народа којем припадамо, јер „Народ без вере и културе нема своју будћност”... по речима Мишела де Монтењи. Вера је светлост живота и његова нада у људскију егзистенцијалност.

Песник тугује и гласно опомиње суочен са нестајањем села, са нестајењем људских живота у њима, са све већим погромом натаиитета:

*„Нема мог села у Србији
ни испод жарког сунца
ни у мркој ноћи
нема ни птице да слети
на одшкринут прозор
што више никуд не гледа”.*

Вапајно каже: „Да живот ослободи од мрачнине”, јер она затире све живо, затире својим тамним плаштом свако клијање. По версификаторској вештини Драган је песник попут Дучића, језгровит и пренаглашене симболике а по поклоништву према родној груди, према завичају има обележја А.Шантића, лирски сугестиван, са извесно је потврђеним талентом.

Кроз све песме у наведеним поетским круговима Драган нам пружа јадан темељни читалачки доживљај који наводи на размишљање о томе да ли смо увек спремни да доследно испуњавамо поверену овоземаљску мисију, или је са сопственим грешкама занемрујемо, затамњујемо и нашу пролазност чинимо још драстичнијом. Битно је да се то сами запитамо, да сами сопственим опхођењем према другима, ублажавамо и оплемењујемо наше бивство.

Помном читаоцу намеће се мисао да песник увек прати судбинску нит својих предака и трауме које су их кроз историју сналазиле, јер за њега је песма:

*„Песма је опора порука
усамљена исповест
и глас који се не чује изван душе
док се на папиру нижу слова
да начине бедем
између трајања и заорава”.*

Указује, кроз многе стихове на неминовност времена које разноси људе, осипа заједништво, упућује нас да се снагом разума, снагом размножавања превазилазе урвине и мркине које настају, следећи ону мисао владике Николаја: „Дај Боже да се Срби сложе и размноже”! Чује ли то неко? Сумњам, оглушују се о саму бит трајања, о опстанку сопствених корена. Сами себи отварају празнине којих се Човек може тешко ослободити, не размишљајући како сам песник каже:

*„Из сна у сан
прати ме горка стварност
да сам пролази као лист”.*

Читалац има утисак дубоког доживљаја егзистенцијалне утамничености, нестајања љубави и гашење живота, Лирски пој тај доживљај из ирационалне визије може сновиђењима да ублажи.

КАД РАВНИЦА ОДУХОВЉАВА БИВСТВО

„Жеља и љубав су крила за велика дела“.

Гете

Ђурица Крстин са сваком новом књигом испољава завидну креативну енергију. Рођен и одрастао у банатској живописној и благодарној равници где и сада бивствује, сву своју оданост према природи која непрекидно рађа таласе привржености и одушевљења отварајући и нудећи непресушни издан надахнућа, а пре свега узвишених осећања која он као песник мора да преобрати у поетско казивање. Јер песници добро знају да када у њима проклија усађен поетски корен он одуховљава сва чула будећи их из летаргијске тишине и да су тада принуђени да крену токовима стваралачког чина, који непрекидно просијава у њима попут бљеска муње. Тако и Ђурица није могао остати равнодушан таласању тих светлица у њему, које су се неумитно утискале својим благим резовима у срце и мисли. Одлучно је кренуо том наметнутом трагачком спиралом обгрљен усталасалим житним класјем. Посматрајући како из таласа реке Тисе, „на јутарњем концерту сунца“ израњају нимфе, гледајући цват вишања чија се стабла у обиљу гранају стремећи у висине док нежна белина њихових разгранатих грана нежношћу мами вид, прикива га за своју белину, он није могао, нити је смео остати равнодушан да се не огласи на тако богоугодне дарове. Њихову понуду прихвата као благослов Творца свестан да са њима може да одолева свеколиким наизглед непреболним тренима још ако ослушне „звон пупољака будућих јоргована“ он све то мора у песми да исказе, сврставајући себе у својеврстан врхунац у развоју српске поезије овог доба.

Са овом књигом стихова насловљеном Модели за М Ђурица је обухватио свеколика људска таласања од оних узвишених до оних који узлећу са тамног дна понора да ремете човеков мир. Кроз суптилан исказ он их је вештином поетског умећа уобличавао како по форми,

тако и по садржини, држећи се порука модернистичког књижевног критичара Богдана Поповића, тако да свака песма буде у целини лепа и пријатна за читаочева чула, дакако са едукативном поруком разумљиве и дародарне поенте.

Са дубоком личном љубављу према завичајним пределима искричи права, уводна песма Април у Перлезу. Ова песма садржински обухвата лепоту природе и лепоту буђења првих љубави које се настављају и са песмом Светотрифунсовском и осталим песмама у низу:

*„У постељи нашој
Твоја топлина
Буди ми прво пролећно јутро“.*

(Тодорова субота)

Ђурица види у вољеној жени „звезде испод косе“ јер она је та светлост ка којој га светлокази непрекидно воде, још ако јој „на челу сјаји зорњача“, она је његов неумитни путоказ, она има моћ да му буде као непресушан извор мудрости из којих се напаја увек изнова новом снагом, те прометејски сакупља оватрене лепоте да му заблистају у сваком трену са завидном духовном енергијом.

Кроз динамику трагања Ђурица тежи за пуноћом животних реалитета, за психолошком одредницом човекове среће, коју он види у преплету са окружењем лепота природе, никако не одвојено, јер то га испуњава снажном емоционалношћу, људском топлином и пре свега племенитошћу. Повремено у стиху засветли тон архаичног језика што даје већу вредност овој књизи.

Са песмом Молитва пшеници, Ђурица је достигао својеврсни идентитет који ће га сврстати у поете завидног домета. У тој песми је сажето дубоко проживљена импресија природних лепота са божанском која доминира и зари свачије лице и душу:

*„ У Сваком зрну лик
Моје матере
Као лик са иконе Богородице
Коме се молим
О моја Богородице“.*

Очигледно је да је за Ђурицу поезија уточиште од нагомиланих празнина, она је снага која му осмишљава животну стазу. Садржином песама он плени читаоца, јер из њих извире топлина људскости и племенитости. Све у свему ова књига пружа један раскошан свет природних лепота, једну велику љубав према њима кроз сваки детаљ песничког креирања, дајући самом читаоцу да његове мисли продубљује. Ђурица зна да је љубав света нафора бића која нас напаја и бодри, уздиже изнад свакодневице бивствовања све до тачке одуховљења.

Ако је Рабиндранат Тагоре написао: „Истина је лепота, а лепота је истина“, онда нам је Ђурица са овом поетском књигом подарио узвишено начело, а пре свега отворен пут на коме време не може затрти ове вредности које се непрекидно обнављају, а тако су неопходне за живот, треба их само угледати, треба их само осетити, да у човеку увек заре, а зариће ако умемо у себи да негујемо љубав свебожанску.

КОРЕНИ ЕТНОЦВЕТА

Александра Обрадовић: ОСМЕХ У ОПАНКУ, издавач
Библиотека „Србољуб Митић” Мало Црниће, 2015.

*„Оно што сте наследили од својих
предака морате сами да заслужите,
иначе никад неће бити ваше”.*

Гете

Одавно је широј јавности знано да испод стишког поднебља ничу песничке књиге као из плодних ораница зрна житног класја. Незаобилазни феномен који ће бити, што се тиче самих писаца тако и надахнућа самих изворишта, у будућности изучаван. Илузорно је помислити да је томе узрок само часопис Стиг, који већ преко четири деценије излази у Малом Црнићу при Центру за културу, а који од само почетка негује рубрику ИЗДАНЦИ посвећену дечијем стваралаштву, или пак конкурс који Библиотека „Србољуб Митић” сваке године расписује за све литерарне ствараоце поетског или празног чина. Не! Постоји нешто треће, постоји ЧУДО, постоји то надахнуће Божијим промислом које своје благодарје дели појединим, изабраним људским бићима да им озари очи, да им испуни срца љубављу да би они ширили топлину огња, енергију која их анимира, која их усмерава да дубоке емотивне и мисаоне слојеве којима су надарени користе за племенито трајање.

Они су свакако та светлоказја која маме да се изађе изван духовне тескобе, да се њихово трајање утисне у време. Да би се те жеље, та прегнућа определења остварила, неопходна је подршка многобројних фактора, пре свега породице, школе која својим васпитним програмима усмеравају децу која испољавају таленат, на прихватање опште људских вредности, где је развијање љубави, части и родољубља, културе стваралачког чина а надасве хуманих односа, примарно за њихова определења. Резултати таквих животодарних стаза којима се усмеравају, којима корачају, дају видне резултате, што се последњих деценија и потврђује.

Библиотека „Србољуб Митић”, на челу са Зорицом Стојановић, на разне начине свесрдно помаже наше најмлађе литерарне ствараоце. Тако је у оквиру новоосноване Библиотека ДЕЧИЈИ КЊИЖЕВНИ КУТАК, ових дана, још увек ученици основне школе Александре Обрадовић, штампана поетска збирка насловљена ОСМЕХ У ОПАНКУ.

Александра је својим оглашавањем доказала и показала да је с пуним правом заузела место на већ устаљеној и стаменој стази дечијег стваралаштва.

Њене поетске поруке из сва три поетска круга у наведеној књизи, неоспорено је, читалачку публику напајају бистрином светлости и обиљем топлине духа, што је очигледно да је Александра стасавала у породичној атмосфери очеве доминације, који је по много чему њен узор. У таквој продици обитава благодет Божија а коју она кроз још увек, само понегде, са мање вештине у грађењу стиха, искрено и чедно преноси на читаоце.

Усмеравана да буде далеко од обестемељених стаза на којима духовна тескоба напаја и унижава људске душе, она је далеко од девијантних трена, окренута је лепотама природе која је окружује, реци Млави често необузданој у свом току, која је напаја и која јој отвара своје изворе надахнућа издашне и етногенозне кроз које струји толико хуманих односа. Пре свега љубав према човеку, љубав према завичају које су и најчешће теме њеног поетског израза, који обилује сликовитим асоцијацијама до те мере да зачуђује читалачку публику јер њено знање прераста њене године, што је за чуђење и похвалу. Она својим порукама успешно исцељује свакодневне рањиве спознаје које се данас одигравају у свету и код нас. Тада из стихова заплусне читаоца понеки елегичан тон, препун бунта, препун искрене жеље да се коначно човек очовечи, да се призове памети да га правдољубивост прожме кроз сваку пору. Мада још ученица основне школе свесна је колико неправда може да изобличи човекову душу, колико може да га одвуче од јединства са Богом.

Александра Обрадовић свестрана у испољавању духовних вредности (осим што пише поезију, она глуми у аматерском позоришту, пева...) обилује свељудским односима, која ће временом са снажним порукама и усавршавати. Њен је поетски пој већ сада, и ако тематски неразгранат са снажним естетским сликама који ће се временом изграђивати који ће опсежније богатити и фонд коришћених речи да још чешће засветле јачином слојевитих зрака кроз моралне поруке етничког карактера људи овог краја.

Деценије су пред Александрином поетском стазом којом је закорачила и она ће, верујем кроз интензиван занос душе, кроз надоградњу знања свој поетски пој зрачити великом литерарном лепотом.

Белешка о аутору

Ана М. Дудаш, родом из Ковачице (познатог места по наивном сликарству) у Малом Црнићу живи и ствара од 1958. године. Активним стваралачким радом и свеколиким духовним бивствовањем, бави се од 1969. године када је са својом поезијом заступљена у књизи Србољуба Митића „Предели поезије стишких песника“.

До сада је објавила:

- Из области поезије, путописне прозе и осврта на стваралаштво других - 26 књига.
- Из области стваралаштва за децу 31 књигу (поезије, прозе и сликовница).
- Преводи књижевне ствараоце са словачког и руског језика и објавила 9 преведених књига Има и безброј прозних и поетских превода по разним часописима.
- Превођена је на многе језике и њени стихови објављени су на: италијанском, немачком, шпанском, македонском, словачком, словеначком, енглеском и белоруском.
- Са својим прозним и поетским остварењима заступљена је у многобројним зборницима и антологијама.

Добитник је значајних награда за свој рад у области поезије и прозе:

- Златне значке Културно - просветне заједнице Србије, 1980. године,
- Прве награде за поезију и повеље за књижевност на песничким сусретима у Великој Плани 1984. и исте награде у Малом Црнићу 1986.
- Друге награде Удружења писаца за поезију на конкурс Југословенско - Аустријском удружењу у Сиднеју 1992. године.
- На Чегарским ватрама“ (Синђелићеви дани) у Нишу, два пута је награђивана 1992. и 1993. године.

- Прве наградом за хаику поезију „Келије Свети Сава“ у Параћину, 1993. године.
- Књижевне наградом „Србољуб Митић“ за збирку поезије „СТРАСНА НЕДЕЉА“, ИЗДАЊЕ „Апостроф“ Београд 1997. године.
- Награде за преводилаштво „Илија Милосављевић Коларац“ за превод књиге словачких писаца, 2001. године на смотри Литерарног стваралаштва у Коларима.
- Браничевске повеље, К.Љ.К. „Мајдан“ Костолац, 2001. год.
- Удружење књижевника Србије, додељује јој ПОВЕЉУ ЗА ЖИВОТНО ДЕЛО, у Београду 2014. године.
- Награду за животно дело (целокупан уметнички опус) за књижевно стваралаштво, додељује јој Општина Ковачица 2016.год.

САДРЖАЈ

Промисаони неимар праведног бивствовања	5
Трајање оживотворено небеским огњем	11
Понирање у микрокосмос љубави	15
Поезија као сјединитељ људских душа	18
Пут досезања небеског царства	20
Светлотворна сазвучја	23
Моћ поетске речи	29
На изворишту животодарја	32
Плодви заједништва	35
Љубав као непресушни издан надахнућа	39
Све је љубав где живот обитава	47
Поетски чин као одбрана од неправде	51
Хумор као избебљење	53
Избављен од заборава	56
Кад живот бичује нејач	60
Уврежене хришћанске врлине	63
Време кад змајеви небом лете	65
Зов на стазе озорења	68
Љубав као светломер свечовечанске смислености	71
Поетски пој из ратног дневника каплара	75
Доброта делања – вратнице у вечност	79
Поезија као мелем за исцељење туге	81
Светлокази за благодарно одрастање	85
Затирање предрасуда	87
Отварарање вратница људских душа	92
Неизбежност поетског исказа у причама	97
Призивање људских врлина	99
Бивствовање у опакоделним пределима	103
Сизифовско заустављање неумитних токова	108
Кад равница одуховљава бивство	112
Корени етноцвета	115
Белешка о аутору	118

Ана Дудаш
РЕЧ О РЕЧИ
V

Издавач:

УКС Браничевско-стишка заједница
Библиотека “Србољуб Митић”

За издавача:

Милисав Миленковић
Зорка Стојановић

Уредник:

Милисав Миленковић

Припрема за штампу:

Слободан Голубовић

Насловна страна:

Антић Новица

Штампа:

Штампарија “Стојадиновић”
Петровац на Млави

Тираж: 300 примерака

ИСБН: 978-86-87003-50-7

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41.09-1

ДУДАШ, Ана, 1936-

Реч о речи. 5 / Ана Дудаш. - Мало Црниће :
Библиотека "Србољуб Митић" : Удружење
књижевника Србије, Браничевско-стишка
књижевна заједница, 2016 (Петровац на Млави :
Стојадиновић). - 124 стр. ; 19 cm

Тираж 300. - Белешка о аутору: стр. 118-119.

ISBN 978-86-87003-50-7 (БСКЗ)

а) Српска поезија
COBISS.SR-ID 222658572